

အစိမ်းရောင်မှတ်စု
စာအုပ်ငယ် (၈)

မျိုးစေ့များအကြောင်း

Member Only

ပုံနှိပ် မှတ်တမ်း

မ ဝ တိ က ဝ

စုစည်းတင်ပြသူ

အိမ်အောင်မှတ်စု

ပျက်စားပုံ အစီရင်ခံစာ

ONIS

အုပ်စု

၅၀၀

ပုံနှိပ်ခြင်း

၂၀၁၁ခုနှစ်၊ မတ်လ (ပထမအကြိမ်)

၂၀၁၃ခုနှစ်၊ မေလ (ဒုတိယအကြိမ်)

၂၀၁၅ခုနှစ်၊ မေလ (တတိယအကြိမ်)

မျိုးခေမုန်းအကြောင်း	■	၄
အထွက်တိုးတယ်... အထွက်တိုးတယ်	■	၇
မျိုးခေ ခုဆောင်းခြင်း (သို့) ...	■	၁၁
ယုံကြည်အားထားရသော ကိုယ်ပိုင်မျိုးခေ	■	၁၅
ကိုယ်ပိုင်မျိုးခေ ထုတ်လုပ်ခြင်း...	■	၁၇
မျိုးခေကကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း	■	၂၁
မျိုးခေသိက္ခာတင်ခြင်း	■	၂၄
မျိုးခေဘဏ်	■	၂၇
ဒေသမျိုးခေ	■	၃၀

မျိုးစေ့များအကြောင်း

မျိုးစေ့နဲ့ပတ်သက်ပြီး အခုနောက်ပိုင်း တောင်သူတွေအတော်များများ ညည်းတွားလာကြပါပြီ။ အထူးသဖြင့် ကိုယ်စိုက်ချင်တဲ့ မျိုးစေ့ကို ဝယ်လို့မရ တာတွေ ဖြစ်နေပါပြီ။ နယ်စပ်ဒေသမှာ နေထိုင်တဲ့ တောင်သူတွေအဖို့တော့ ထုပ်ပိုးမှုလှလှလေးတွေနဲ့ ကုမ္ပဏီတွေက ထုတ်လုပ်ထားတဲ့ မျိုးစေ့ကို အရန် သင့် ဝယ်သုံးနေရပါပြီ။ ဒါဟာ ကောင်းကျိုးလား၊ ဆိုးကျိုးလားဆိုတာတော့ ဆက်စဉ်းစားရမယ့် အချက်တွေပါပဲ။

ဒေသရင်းမျိုးစေ့နဲ့ပတ်သက်ပြီး ရေးရမှာဆိုတော့ ခရီးရောက်ခဲ့တဲ့ ဒေသတွေမှာ တောင်သူတွေရော၊ တောင်သူမဟုတ်တဲ့ သူတွေကိုရော မေးဖြစ် ခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ဖြေကြားချက်တော်တော်များများအရ ဒေသရင်းမျိုးစေ့ဆို တာ လုံးဝနီးပါးကို ပျောက်ဆုံးလို့နေပါပြီ။ တချို့ဆိုရင် မျိုးစေ့နဲ့ သီးနှံစေ့ကို ခွဲခြားပြီး မသိဘဲ တစ်သက်လုံး တောင်သူလုပ်ငန်း လုပ်တဲ့သူလည်း ရှိပါတယ်။

မျိုးစေ့ကို အမျိုးအစားခွဲကြည့်ရင် (၄) မျိုးလောက် ရှိပါတယ်။ ဘာ တွေလဲဆိုတော့ . . .

_____ ၄ _____

(၁) ဒေသရင်းမျိုးစေ့ (Native Seed)

မိမိတို့ဒေသမှာ ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက် ရှေးယခင်ကတည်းက စိုက်ပျိုး ဖြစ်ထွန်းခဲ့သော၊ တောင်သူလယ်သမားများကိုယ်တိုင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သော မျိုးစေ့ဖြစ်ပါတယ်။ သဘာဝအတိုင်း ဝတ်မှုန်ကူး၊ မျိုးအောင်ခြင်းအားဖြင့် ရရှိ နိုင်တဲ့ မျိုးစေ့ဖြစ်ပါတယ်။ ပိုးမွှား၊ ရောဂါ၊ ရာသီဥတုဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိပြီး၊ မြေဆီလွှာပျက်စီးမှုကိုလည်း မဖြစ်စေပါ။ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးများ မလိုအပ်ပါ။ စားသုံးသူတွေကိုလည်း ဘေးဥပဒ်မဖြစ်စေနိုင်တဲ့ မျိုးစေ့မျိုးဖြစ်ပါ တယ်။

(၂) အထွက်ကောင်းမျိုး (High Yield Variety)

သုတေသနစခန်းများ၊ စိုက်ပျိုးရေးခြံများမှာ သုတေသနပြု ထုတ်လုပ် ထားတဲ့ မျိုးစေ့ကို ခေါ်တာပါ။ အထွက်နှုန်းကောင်းသလို သွင်းအားစုအနေနဲ့ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးတွေ အသုံးပြုပေးဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ မျိုးပြန့်ယူလို့ ရနိုင်ပေမယ့် နှစ်ပေါင်းများစွာ မျိုးပြန့်ယူရင် ပြဿနာရှိနိုင်ပြီး၊ အရည်အသွေး လည်း ကျဆင်းနိုင်ပါတယ်။

(၃) စပ်မျိုး (Hybrid)

လူတို့ လိုချင်သော လက္ခဏာများ၊ အရည်အသွေးများ ရအောင် အဖေမျိုး၊ အမေမျိုး သီးခြားထားပြီး ထုတ်လုပ်ထားတဲ့ မျိုးစေ့ဖြစ်ပါတယ်။ မျိုး ပြန့်ယူပြီး စိုက်လို့ မရဘူး။ ရောဂါဒဏ်၊ ပိုးမွှားဒဏ် ခံနိုင်ရည်နည်းပါးပြီးတော့ ဓာတ်မြေဩဇာနဲ့ ပိုးသတ်ဆေးကို လုံးဝ သုံးပေးနိုင်ရပါတယ်။ ကုမ္ပဏီများ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများသာ ထုတ်လုပ်နိုင်ပြီး၊ အဲဒီမျိုးစေ့ကို လိုချင်ရင်တော့

_____ ၅ _____

နှစ်စဉ် ဝယ်ရတာမျိုးဖြစ်ပါတယ်။ အထွက်ကောင်းနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒေသရင်းမျိုးစေ့လောက် အာဟာရ၊ အရသာ အာမခံချက်မရှိနိုင်ပါဘူး။

(၄) မျိုးရိုးဗီဇ ပြုပြင်ထားသော မျိုးစေ့ (Genetically Modified Seeds)

တစ်နည်းအားဖြင့် GMO မျိုးစေ့လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ကုမ္ပဏီကြီးကြီးတွေ က ထုတ်လုပ်ရောင်းချတဲ့ မျိုးစေ့ဖြစ်ပါတယ်။ မျိုးပြန်ယူလို့ မရဘူး။ တချို့ မျိုးစေ့တွေဟာ တစ်ရာသီစိုက်ပြီးရင် သုံးစွဲလိုက်ရတဲ့ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးတွေကြောင့် မြေဆီလွှာတွေ ပျက်စီးသွားနိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုးစေ့တွေကြောင့် ဆင်းရဲတဲ့ နိုင်ငံတော်တော်များများက တောင်သူလယ်သမားတွေ ဒုက္ခရောက်ခဲ့ရပြီးပါပြီ။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ လူတွေရဲ့ကျန်းမာရေးကို အထူးထိခိုက်စေခဲ့တဲ့ အတွေ့အကြုံတွေအများကြီး ရှိခဲ့ပါတယ်။

တောင်သူလယ်သမားများအတွက် ဆိုးကျိုး၊ စားသုံးသူတွေနဲ့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတွက် ဆိုးကျိုးတွေကို တစ်နေ့တခြား ယူလာပေးတဲ့ မျိုးစေ့တွေ ဒီကနေ့ ကျွန်တော်တို့လက်တစ်ကမ်းမှာ ရောက်ရှိလာပါပြီ။ အဲဒီလိုနဲ့ပဲ... ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဒေသရင်းမျိုးစေ့ဟာ ပျောက်ဆုံးပျောက်ကွယ်သွားရတော့မှာပါ။ ကိုယ့်ဒေသ၊ ကိုယ့်ယဉ်ကျေးမှုဟာ ကိုယ့်အတွက် အရေးကြီးသလို ဒေသရင်းမျိုးစေ့ဟာလည်း လူသားမျိုးနွယ်စုအတွက် အရေးကြီးပါတယ်။ လူသားတွေ ရေရှည်တည်တံ့စွာ နေထိုင်နိုင်ဖို့ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းဟာ မရှိမဖြစ်ပါ။ လူသားတွေကို ကျွေးမွေးနေတာလည်း စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းပါ။ ရေရှည်တည်တံ့တဲ့ စိုက်ပျိုးရေးအတွက် ဒေသရင်းမျိုးစေ့က မရှိမဖြစ်ပါ။ □

_____ ၆ _____

အထွက်တိုးတယ် . . . အထွက်တိုးတယ်

ထိုင်းနိုင်ငံတောင်ပိုင်းဒေသမှာရှိတဲ့ လယ်သမားများကိုယ်တိုင် ဦးစီးတဲ့ လယ်သမားကျောင်းတစ်ကျောင်းကို ရောက်ခဲ့ဖူးတယ်။ သူတို့ဟာ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကို အဓိကလုပ်ကိုင်တဲ့ လယ်သမားတွေဖြစ်တယ်။ သူတို့ဟာ ရှေးဘိုးဘေးတွေခေတ်ကတည်းက ဒေသနဲ့ကိုက်ညီတဲ့ ကိုယ်ပိုင်စပါးမျိုးစေ့တွေကို စိုက်ပျိုးစားသုံးခဲ့ကြတယ်။ မြေဩဇာအနေနဲ့ ကျွဲနွားတွေရဲ့ အညစ်အကြေးတွေကို အသုံးပြုခဲ့ကြတယ်။ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် နာမည်ကြီးလာတဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ ခေတ်ရဲ့စီးပွားရေး ရေစီးကြောင်းထဲကို သူတို့ရောက်မှန်းမသိရောက်သွားကြတယ်။ အထွက်တိုး စပါးမျိုးတွေကို စိုက်ပျိုးမှ စပါးအများကြီး ထွက်မယ်။ အထွက်များရင် ပိုရောင်းနိုင်မယ်။ မိသားစု ဝင်ငွေရမယ်။ လူနေမှု

_____ ၇ _____

အဆင့် မြင့်မားလာမယ်ဆိုပြီး အမြင်ဖွင့်ပေးခြင်းခံလိုက်ရတယ်။ သူတို့လည်း အဲဒီလို မျှော်လင့်ချက်နဲ့ အထွက်တိုးစပါးဆိုတဲ့ စပါးမျိုးတွေကို အင်တိုက်အား တိုက် စိုက်ပျိုးကြတော့တယ်။ အရင်က စိုက်ပျိုးခဲ့တဲ့စပါးမျိုးတွေကို အမှတ်တရ မျိုးစပါးအဖြစ်နဲ့တောင် မထားရှိတော့ဘူး။ အဲဒီအထွက်တိုးစပါးကို စိုက်ပျိုးရင် လိုအပ်တဲ့ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးတွေလည်း အိမ်တိုင်ရာရောက် ဝန်ဆောင်မှုပေးမယ်လို့ စိုက်ပျိုးရေးအခြေပြု စီးပွားရေးသမားတွေက မိဒီယာ မှာ နိုင်ငံကျော် မင်းသား၊ မင်းသမီးတွေနဲ့ ကြော်ငြာကြတယ်။ တစ်ဖက်ကနေ လည်း ကျွဲနွားတွေနဲ့ လယ်လုပ်တာ အဆင်မပြေလှဘူး။ အချိန်ကုန်တယ်၊ လူပင်ပန်းတယ်။ ဒီလို လယ်ထွန်စက်လေးတွေကို သုံးကြည့်လိုက်စမ်းပါ။ ခင်ဗျားတို့ တောင်သူလယ်သမားတွေအတွက် အထူးစပါးပေါ်ရှယ် ထုတ်လုပ်ထား တာဆိုပြီး ကြော်ငြာကြတယ်။ မင်းသား မင်းသမီးကိုယ်တိုင် တီဗီထဲမှာ မောင်း ပြတယ်။ လယ်ထဲ ဆင်းပြတယ်။ လယ်သမားတွေကလည်း ဟုတ်တယ်၊ ကျွဲနွား တွေနဲ့ လုပ်ရတာ ပင်ပန်းသားဟ။ အခုမှပဲ သိတော့တယ်ဆိုတဲ့ ပုံစံမျိုးနဲ့ ရှိတဲ့ ကျွဲနွားတွေ ရောင်းပြီး လယ်ထွန်စက်၊ ထော်လာဂျီတွေကို ဝယ်သုံးကြတယ်။ ဟုတ်တယ်လေ၊ ဝယ်ရတာပေါ့။ ဘယ်သူက အလကားပေးလို့တုန်း။ အဲဒီလို ဝယ်လို့ အဆင်ပြေအောင်ဆိုပြီး ချေးငွေလည်း အတိုးနဲ့ ချေးပေးတယ်။ လယ် သမားတွေအနေနဲ့ ချက်ချင်း အိပ်မက်က လက်တွေ့ဖြစ်လာသလို ထင်လာကြ တယ်။ အဲဒီအခြေအနေမှာ လူနေမှုအဆင့်မြင့်လာပြီလားလို့ မေးစရာရှိတယ်။

အဲဒီနောက်ပိုင်း အထွက်တိုး စပါးမျိုး ရာနဲ့ချီပြီး ထွက်ပေါ်လာတယ်။ ဟိုဟာ ကောင်းတယ်။ ဒီဟာ ပိုကောင်းတယ်နဲ့ စိုက်ပျိုးရင်း ဘယ်ဟာ ကောင်း မှန်း မသိကြတော့ဘူး။ ဓာတ်မြေဩဇာ သုံးစွဲလို့ နောက်တစ်နှစ်မှာ မသုံးရင် မရတော့ဘူး။ စပါးပင် မကောင်းတော့ဘူး။ မြေဩဇာတွေ အကြောင်းအမျိုးမျိုး နဲ့ ဈေးကြီးလာတယ်။ စက်ကိရိယာတွေ သုံးထားတော့ တော်ကြာနေ ဒီဇယ် လိုလိုက်၊ အင်ဂျင်ပိုင် လိုလိုက်နဲ့ ဝယ်ရတော့တာပဲ။ စက်ပျက်တော့လည်း

ပြင်ရသေးတယ်။ လယ်သမားတွေဆိုတော့ ဘယ်သူက ပြင်တတ်မှာလဲ။ အခုမှ သုံးဖူးတာလေ။ အဲဒီမှာပဲ လယ်ယာသုံးစရိတ်က ထင်ထားတာထက် ပိုကုန်လာ တော့တယ်။ လယ်ယာလုပ်ငန်းဟာလည်း ရိုးရာလယ်ယာစနစ်ကနေ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းစနစ်တစ်ခုလို့ ဖြစ်လာတယ်။ လယ်ယာမြေက လူသားတွေရဲ့လောဘ အတွက် စတေးရတော့တယ်။ လယ်သမားတွေလည်း အကြွေးတွေအောက်မှာ လုံးဝ နှလံမထူနိုင်တော့ဘူး။ မြေဩဇာရောင်းတဲ့ စီးပွားရေးသမားတွေကသာ ပိုပိုပြီး ချမ်းသာလာတယ်။ ဟိုလယ်၊ ဒီလယ်ကို အကြွေးနဲ့ လိုက်သိမ်းတယ်။ လယ်သမားတွေက အတိုးနဲ့ အရင်းပေါင်းပြီး မဆပ်နိုင်တော့။ စာချုပ်ထဲမှာ လယ်တွေ ပေါင်ထားတာကိုး။ လယ်သမားတွေမှာတော့ ဆင်းရဲတွင်းထဲက မထွက်လာတော့ဘူး။ အကြွေးသံသရာမှာ လည်ပြီးရင်း လည်နေတော့တာပါပဲ။

အဲဒီနောက်မှာ လယ်သမားတွေက ကိုယ့်ဘဝကို ပြန်စဉ်းစားမိကြ တယ်။ ဘယ်လိုလုပ်ရင် ငါတို့ဘဝတွေ ဆင်းရဲခြင်းကနေ လွတ်မြောက်နိုင်မလဲ။ ပြင်ပက လာတဲ့ အရာတွေဟာ တကယ်ကော တန်ဖိုးရှိရဲ့လား။ လူနေမှုအဆင့် မြင့်မားတယ်ဆိုတာ ဘာလဲ။ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် စီးပွားပြိုင်နေခြင်း လား။ လူမှုရေးရာတွေကို ဥပေက္ခာပြုခြင်းလား။

နောက်ဆုံးတော့ မိရိုးဖလာနည်းအတိုင်း လယ်ယာလုပ်ငန်းကို ပြန် လုပ်ကြမယ်ဆိုပြီး သူတို့ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြတယ်။ သဘာဝမြေဩဇာတွေကို ပြန် သုံးပြီး လယ်ယာမြေတွေကို ပြန်လည်ပြင်ကြတယ်။ ဘဝတူ လယ်သမားတွေ စုပြီး အတွေ့အကြုံဖလှယ်ကြတယ်။ နည်းပညာတွေ ဝေမျှကြတယ်။ ကိုယ့် ဒေသ၊ ကိုယ့်ရာသီဥတု ရေမြေနဲ့ကိုက်ညီတဲ့ စပါးမျိုးစေ့ကို ပြန်ရှာပြီး စိုက်ပျိုး ဖို့ သဘောတူကြတယ်။ အခုတော့ သူတို့ကိုယ်တိုင် သူတို့လယ်တွေမှာ သူတို့ ကိုယ်ပိုင်မျိုးစေ့တွေနဲ့ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကို တစိုက်မတ်မတ် လုပ်ကိုင်နေကြ ပါပြီ။ တကယ်တော့ လယ်ယာလုပ်ငန်းဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ယဉ်ကျေးမှုအမွေ အနှစ်တစ်ခုပါ။ လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်ထဲမှာ ကျွန်တော်တို့ဘဝတွေ၊ အလှတွေ၊

ဒဿနတွေ၊ ဆန်းသစ်မှုတွေ ရှိပါတယ်။ ပြင်ပအရာတွေနဲ့ မဖုံးပိမိဖို့ အရေးကြီးပါတယ်။ အမေကျော် ဒွေးတော် လွမ်းလို့မဖြစ်ဘူး။ ထမင်းငတ်ကိန်း ဆိုက်သွားနိုင်ပါတယ်။

အခု အဲဒီနေရာမှာ ထိုင်းအစိုးရကိုယ်တိုင် တခြားပြည်နယ်က လယ်သမားတွေကိုလည်း သင်တန်းတွေပေးဖို့ ငွေရေးကြေးရေးအပြည့်အဝ ထောက်ပံ့ထားပါတယ်။ တစ်နှစ်မှာ လယ်သမားတစ်ထောင်ကျော်လောက်ကို သင်တန်းပေးတဲ့ နေရာ ဖြစ်နေပါပြီ။□

မျိုးစေ့ စုဆောင်းခြင်း (သို့) အနာဂတ်ကို ကျွေးမွေးခြင်း

ဒီဆောင်းပါးက အိန္ဒိယနိုင်ငံရဲ့ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ဗန်ဒါနာရှီဗာ (Vandana Shiva) ကို အင်တာဗျူးထားတာထဲက ကောက်နုတ်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - လူ့ဘဝနဲ့ပတ်သက်ပြီး မိဘနဲ့ကြီးပြင်းလာရတဲ့ ဒေသက ဆရာမကို ဘယ်လိုသွန်သင်ခဲ့သလဲ။

ဖြေ - အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ဒက်ရာဒန် (Dehradun) မှာ ဂက်ခါ (Gurkha) မိသားစု ဝင်တစ်ယောက်အဖြစ် ကျွန်မကြီးပြင်းလာခဲ့ရပါတယ်။ အဲဒီဒေသမှာ အစာရေစာ ခေါင်းပါးတဲ့ကာလနဲ့ ကျွန်မတို့ကြုံခဲ့ရဖူးတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒေသခံ လူတွေဟာ မျိုးစေ့ကို လုံးဝစားသုံးခြင်း မပြုပါဘူး။ မျိုးစေ့နဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျင့်ဝတ်

_____ ၁၀ _____

_____ ၁၁ _____

(Ethic) ဆိုတာမျိုး ထားကြတယ်။ မျိုးစေ့က လူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့လည်း သက်ဆိုင် ဆက်စပ်နေတယ်။ ခင်ဗျားတို့ မျိုးစေ့ကို စုဆောင်းထိန်းသိမ်းရမယ်။ ဘာဖြစ်လို့ လဲဆိုရင် မျိုးစေ့က အနာဂတ်ကို ချည်နှောင်ထားတယ်။ ခင်ဗျားတို့အနေနဲ့ အနာဂတ်ကို ကာကွယ်ပေးရမယ်။ မျိုးစေ့ကို စားသုံးပစ်လိုက်လို့ မရဘူး။ အဲဒီ ဒေသရဲ့ သမိုင်းဖြစ်ရပ်က ကျွန်မတို့ တစ်သက်လုံးလွှမ်းမိုးထားပါတယ်။ သွန် သင်တဲ့အရာလည်း ဖြစ်တယ်။

မေး - ဆရာမကြီးရဲ့ နာဒမ်ယာ (Navdanya) လှုပ်ရှားမှုထဲမှာ ဝိဇ္ဇာရုပ်ဂေဟာ (bija satyagraha) ဆိုတဲ့ မျိုးစေ့ဘဏ် ထူထောင်ခြင်းလည်း ပါတယ်။ ဒါ ကြောင့် လယ်သမားအချင်းချင်း ကောင်းတဲ့မျိုးစေ့တွေကို ဖလှယ်လို့ ရသလို အရေးကြီးတဲ့ မျိုးစေ့တွေကိုလည်း ထိန်းသိမ်းလို့ ရတယ်။ ဆရာမကြီးအနေနဲ့ ဘာအောင်မြင်မှုတွေ ရရှိပြီးတော့ ဘယ်လိုအခက်အခဲမျိုးနဲ့ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါ သလဲ။

ဖြေ - ကျွန်မ (၁၉၈၇) ခုနှစ်မှာ မျိုးစေ့ စတင်စုဆောင်းခဲ့တယ်။ မျိုးစေ့စုဆောင်း ခြင်းကို ပိတ်ပင်တဲ့ ဥပဒေက ကျင့်ဝတ်ချိုးဖောက်တဲ့ ဥပဒေပါပဲ။ ဒါကြောင့် ဂန္ဓိကိုယ်တိုင်လည်း ဆားထုတ်လုပ်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ထုတ်ပြန်ထားတဲ့ ဥပဒေကို ဆန့်ကျင်ခဲ့တာဖြစ်တယ်။ အဲဒီဥပဒေအရ အိန္ဒိယဆားထုတ်လုပ်ခြင်းက တရား မဝင်တဲ့ လုပ်ငန်းတစ်ခုလို့ ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ကျွန်မတို့ရဲ့လှုပ်ရှားမှုကလည်း ကိုယ့် မျိုးစေ့ကို စုဆောင်းတာကို တရားမဝင်ဖြစ်စေတဲ့ ဘယ်ဥပဒေနဲ့မှ ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်ခြင်း မရှိပါဘူး။ ကမ္ဘာအရပ် တော်တော်များများမှာ လယ်သမား တွေအနေနဲ့ ကိုယ့်ရဲ့မျိုးစေ့တွေကို စုဆောင်းဖို့ သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်တွေဆီ မှာ ခွင့်ပြုချက်တောင်းနေရပါပြီ။ လိုင်စင် လုပ်ရ မှတ်ပုံတင်နေရပြီ။ ဒါကြောင့် လယ်သမားတွေဆီမှာ ရှိနေတဲ့ မျိုးစေ့တွေက တရားမဝင်ဘဲ မှောင်ခိုလုပ်ငန်း

လုပ်နေသလိုမျိုး သဘောသက်ရောက်စေပါတယ်။ သူတို့ ပြုစုတဲ့ စာရင်းထဲမှာ မပါဘူးဆိုတော့ မှောင်ခိုဖြစ်သွားတာပေါ့။ (၂၀၀၄) ခုနှစ်မှာ မျိုးစေ့တွေကို လိုင်စင်လုပ်ရမယ်ဆိုတဲ့ ဥပဒေကို အိန္ဒိယနိုင်ငံထဲ ယူလာတယ်။ ကျွန်မတို့ လည်း ဇရပ်ဂေဟလှုပ်ရှားမှုကို တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာနဲ့ လုပ်ဆောင် စည်းရုံးပြီး၊ အဲဒီဥပဒေ အသက်မဝင်အောင် ကြိုးစားခဲ့ကြတယ်။ ကျွန်မတို့မှာ ရှိတဲ့ အမျိုးမျိုးသော စုံလင်သော မျိုးစေ့တွေကို ထိန်းသိမ်းဖို့ တာဝန်ဝတ္တရား ရှိပါတယ်။ ဘယ်ဥပဒေမှ သီးသန့်မလိုပါဘူး။ ကျွန်မတို့နိုင်ငံမှာ မျိုးစေ့ဘဏ် (၅၂) ခု ရှိနေပါပြီ။ အဲဒီမျိုးစေ့ဘဏ်က အဓိကအရေးကြီးတဲ့ တာဝန်နှစ်ခုကို ထမ်းဆောင်နေပါတယ်။

ပထမတစ်ခုကတော့ မျိုးစေ့ဘဏ်ထဲက မျိုးစေ့တွေကို အလွယ်တကူ ရနိုင်တယ်။ မျိုးစေ့တွေဟာ ဒေသမျိုးစေ့ဖြစ်တယ်။ ဓာတ်မြေဩဇာ မလိုအပ် ဘူး။ အော်ဂဲနစ်စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အကောင်းဆုံးမျိုးစေ့ဖြစ်တယ်။ မျိုးစေ့ ဘဏ် ထူထောင်ခြင်းဟာ လယ်သမားတွေကို အမြင်ဖွင့်ခြင်းတစ်မျိုးလည်း ဖြစ်တယ်။ ဒါမှသာ လယ်သမားတွေက ရေရှည်ခိုင်မာမှုမရှိတဲ့ စပ်မျိုး၊ မျိုးဗီဇ ပြောင်းထားတဲ့ မျိုးစေ့တွေရဲ့ ရန်ကနေ ကင်းဝေးနိုင်မှာဖြစ်တယ်။ အဲဒီလို မျိုးစေ့တွေဟာ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးတွေကို လိုအပ်တယ်။ လယ်သမား တွေအနေနဲ့ မျိုးစေ့တွေကို ဝယ်ရတဲ့အပြင် ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးတွေ ကို ဝယ်ရတယ်။ ပိုဆိုးတာက အဲဒီအရာတွေကြောင့် လယ်သမားတွေရဲ့မြေ လည်း ပျက်တယ်။ အဆိုးဆုံးကတော့ ချေးထားတဲ့ ငွေတွေကို ပြန်ဆပ်ဖို့ ကိုယ့် မှာ ရှိတဲ့အရာတွေ ရောင်းရတယ်။ နောက်ဆုံး ကုန်ကုန်ပြောရရင် ကျွန်မတို့ ဆီမှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သတ်သေတဲ့ လယ်သမားတွေလည်း ရှိခဲ့တယ်။

ဒုတိယတစ်ခုကတော့ လက်ထဲမှာ မျိုးစေ့ရှိနေခြင်းဟာ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းကို တန်ပြန်ဖို့ ကူညီခြင်းဖြစ်တယ်။ အော်ရီစာ (Orisa) ပြည် နယ်မှာ ဆားငန်ရေနဲ့ ဆိုင်ကလုန်းဒဏ်ခံနိုင်တဲ့ စပါးသီးနှံမျိုးစေ့တွေရှိတယ်။

ဘီဟား (Bihar) ပြည်နယ်မှာ နှစ်စဉ် ရေအမြဲကြီးတယ်။ အဲဒီမှာ ရေကြီးတာကို ခံနိုင်တဲ့ စပါးမျိုးတွေရှိတယ်။ အပင်အမြင့် ခြောက်မီတာလောက် ရှည်တဲ့ စပါးမျိုးတွေရှိတယ်။ ကန္တာရဆန်တဲ့ ဒေသမှာ ရေသိပ်မလိုဘဲ အခြောက်စိုက် နိုင်တဲ့ စပါးမျိုးတွေရှိတယ်။ ဒါပေမယ့် ကုမ္ပဏီကြီးတွေက လောဘကြီးတယ်။ အဲဒီလိုတန်ဖိုးရှိတဲ့ မျိုးကောင်းမျိုးသန့်တွေကို တစ်ဦးတည်းပိုင် လုပ်ချင်တယ်။

အကောင်းဆုံးမျိုးစေ့ ထွက်ပေါ်လာမယ်။ သိပ္ပံပညာရှင်နဲ့ လယ် သမား ပူးပေါင်းနိုင်တဲ့အချိန်မှာ ဖြစ်မယ်။ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲတွေကို ကာကွယ်ပြီး သား ဖြစ်မယ်။ ထိန်းသိမ်းတဲ့ပညာရှင်နဲ့ လူမှုအဖွဲ့အစည်းထဲက လူထု တစ်သား တည်းဖြစ်သွားတဲ့အချိန်မှာ။ အဲဒီလိုပဲ အော်ဂဲနစ်စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း တွင်တွင် ကျယ်ကျယ်ဖြစ်လာမယ်။ မြေဆီလွှာပညာရှင်နဲ့ တတယ်စိုက်ပျိုးတဲ့သူတွေ ပူး ပေါင်း လုပ်ကိုင်နိုင်တဲ့အချိန်မှာ ဖြစ်မယ်။ □

ယုံကြည်အားထားရသော ကိုယ်ပိုင်မျိုးစေ့

မျိုးစေ့ရဲ့အဓိပ္ပာယ်ကို အရင်ပြောချင်ပါတယ်။ မျိုးစေ့ (Seed) ဆို တာ ပြန်လည်စိုက်ပျိုးရန်အတွက် စနစ်တကျရွေးချယ်ထားသော မျိုးစေ့များကို ဆိုလိုပါတယ်။ သီးနှံစေ့ (Grain) နဲ့ မတူပါဘူး။ သီးနှံစေ့ဆိုတာက စားသုံးဖို့ အတွက် ရည်ရွယ်ထားတဲ့ သီးနှံများကိုသာ ဆိုလိုပါတယ်။ သီးနှံစေ့ကို မျိုးစေ့ အဖြစ် အသုံးပြုတဲ့အခါမှာ အပင်ကောင်းစွာ မပေါက်ခြင်း၊ ကြီးထွားနှုန်း နည်း ခြင်း စတဲ့အခက်အခဲတွေနဲ့ ကြုံတွေ့နိုင်ပါတယ်။

စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိကလုပ်ကိုင်တဲ့ တောင်သူဦးကြီးများအတွက် ‘မျိုး စေ့’ ဟာ အဓိကအရေးကြီးတဲ့အရာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ်ပိုင် တစ်နိုင်တစ်ပိုင် လုပ်သည်ဖြစ်စေ၊ စီးပွားဖြစ် လုပ်ကိုင်သည်ဖြစ်စေ ကိုယ်ပိုင်မျိုးစေ့သည်သာ လျှင် ယုံကြည်အားထားရဆုံးနဲ့ အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါတယ်လို့ မျိုးစေ့ကို သုတေ

သနလုပ်တဲ့ ပညာရှင်တွေက ဆိုပါတယ်။ စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိကလုပ်ဆောင်ခြင်းရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ဟာ မိမိစိုက်ပျိုးလိုက်တဲ့ အပင်မှ အသီး၊ အရွက်နဲ့ အပွင့်၊ အစေးများကို ရရှိလိုခြင်း၊ စားသုံးလိုခြင်း၊ စားသုံးသူများအတွက် ပံ့ပိုးလိုခြင်းကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလို ရည်ရွယ်ပေးမယ့်လည်း စိုက်လိုက်တဲ့ အပင်ကနေ အသီးက မကောင်းခြင်း၊ ပိန်လိုခြင်း၊ ရောဂါပိုးမွှားဒဏ်ကို မခံနိုင်ခြင်း၊ ဒေသခံ ရာသီဥတုနဲ့ မကိုက်ညီခြင်း၊ အပင်ကြီးထွားမှုဖြစ်စဉ်ကို နားမလည်နိုင်ခြင်း၊ ပြန်လည် စိုက်ပျိုး၍ ရနိုင်/မရနိုင်ကို မသိနိုင်ခြင်း စတဲ့ပြဿနာတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ရတတ်ပါတယ်။ အဲဒီလို ပြဿနာမျိုးကို ပေးစွမ်းနိုင်တဲ့ မျိုးစေ့မျိုးကို အပင်ပန်းခဲပြီး စိုက်ပျိုးမိရင် အချိန်ကုန် ငွေကုန်တဲ့အပြင် လူလည်း ပင်ပန်းမယ် မဟုတ်လား။

အပင်တစ်ပင် အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းဖို့အတွက် မျိုးစေ့က အဓိကအရေးကြီးပါတယ်။ မျိုးစေ့ကို မှီခိုအားထားရသော်လည်း အဲဒီမျိုးစေ့က အားကိုးလို့ မရရင် ဘာအကျိုးရှိမှာလဲ။ အဲဒီလိုပြဿနာမျိုးကို ကိုယ်ပိုင်မျိုးစေ့ (သို့) ဒေသမျိုးစေ့က ဖြေရှင်းသွားပါလိမ့်မယ်။ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ကိုင်သူတစ်ယောက်အနေနဲ့ ကိုယ်ပိုင်မျိုးစေ့ကို ထုတ်လုပ်နိုင်ပါတယ်။ ကိုယ်ပိုင်မျိုးစေ့ဟာ မိမိနဲ့ ရင်းနှီးပြီးသား (ဝါ) အကြောင်းသိပြီးသားမို့လို့ တိကျတဲ့ အာမခံချက်တစ်ခုကို ပေးနိုင်ပါတယ်။ ပြင်ပက လာတဲ့ မျိုးစေ့မဟုတ်တဲ့အတွက် မျိုးစေ့ဝယ်ရတဲ့ စရိတ် သက်သာမယ်။ ပြန်ပြီး စိုက်ပျိုးလို့ ရနိုင်တဲ့အတွက် ရေရှည်တည်တံ့မယ်။ အဲဒီမျိုးစေ့နဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ အချက်အလက်တွေကို ကိုယ်ပိုင်သိရှိထားတာမို့ အဲဒီအချက်အလက်နဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ဖြစ်စဉ်တွေကို ဆက်လက်ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်နိုင်မှာဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် စိုက်ပျိုးသူကိုယ်တိုင် ယုံကြည်စိတ်ချရတဲ့ မျိုးစေ့များကို ရရှိနိုင်ဖို့ မိမိတို့ကိုယ်တိုင်ပဲ မျိုးစေ့တွေကို ထုတ်လုပ်သိမ်းဆည်းသင့်ပါတယ်။ □

ကိုယ်ပိုင်မျိုးစေ့ ထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက် လုပ်ဆောင်ချက်များ

တောင်သူဦးကြီးများအနေနဲ့ ကိုယ်ပိုင်မျိုးစေ့များကို မည်သည့် နည်းစနစ်များဖြင့် ထုတ်ယူရမည်ဆိုသည့် အခြေခံအချက်အလက်များကို သိရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ အပင်ရွေးချယ်ခြင်းဟူသော အနိမ့်ဆုံးအဆင့်မှ သိုလှောင်သိမ်းဆည်းခြင်းအထိ အထောက်အထား အချက်အလက်များကို မှတ်တမ်းတင်ထားရမည်။

အဆင့် (၁) အပင်ရွေးချယ် သတ်မှတ်ခြင်း

မျိုးစေ့အဖြစ် အသုံးပြုမည့် အပင်များနှင့် အသီးများကို ရွေးဦးစွာ အမှတ်အသားပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။ အခြားအပင်များနှင့် ရောနှောပြီး၊ မရိတ်သိမ်းမိစေရန် အလွန်အရေးကြီးသည်။ ရွေးချယ်ထားသော အပင်သည် . . .

- (၁) သန်မာထွားကျိုင်းသော အပင်ဖြစ်ရမည်။ (ပိုးမွှားကျရောက်မှု မရှိခြင်း၊ နေရာကောင်းတွင် ရှိခြင်း)
- (၂) ကောင်းစွာ သီးပွင့်သော အပင်ဖြစ်ခြင်း (အရွယ်အစားကောင်း၊ ပုံစံကောင်း၊ အရောင်ကောင်းခြင်း)
- (၃) အရသာကောင်းခြင်း ရှိရမည်။

အဆင့် (၂) အစေ့ စုဆောင်းခြင်း

ရွေးချယ်ထားသော အပင်သည် သတ်မှတ်ကာလတွင် သီးပွင့်သော အပင်ဖြစ်ရမည်။ သတ်မှတ်ထားသော အပင်များ အသုံးပြုနိုင်သည့်အနေ အထားသို့ ရောက်ရှိချိန်သည် ရွေးချယ်စုဆောင်းသင့်သည့်အချိန်အခါ ဖြစ်ပါသည်။

အရေးကြီးသည့် အချက်မှာ-

- (၁) အချိန်ကို မှန်ကန်စွာ ရွေးချယ်သတ်မှတ်ခြင်း (ကောင်းစွာ ရင့်မှည့်ရန် လိုအပ်သည်)
- (၂) သင့်လျော်သည့် နေရာတွင် အစေ့များကို စုဆောင်းရမည်။ (မိုးရွာချိန်တွင် မစုဆောင်းရ)

အဆင့် (၃)

မျိုးစေ့ကောင်းဖြစ်ရန်အတွက် ခြောက်သွေ့သော မျိုးစေ့ဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။ (ခရမ်းချဉ်သီး၊ သင်္ဘောသီးအစေ့များကို ရေဖြင့် ဆေးရန် ပထမဆုံး လိုအပ်သည်။) အစေ့များကို ခြောက်သွေ့စေရန် ပြုလုပ်သည့်နည်းလမ်းများတွင် အရည်အသွေးကောင်းမွန်ပြီး ရောဂါကင်းစင်သည့် အစေ့များကို ရွေးချယ်

ရန် အထူးအရေးကြီးသည်။ အစေ့များကို နေရောင်ခြည်ဖြင့် ခြောက်သွေ့စေရမည်။ အပူမပေးရ။ လုံလောက်သော ခြောက်သွေ့မှုရှိရမည်။

အဆင့် (၄) သန့်စင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း

အစေ့များကို လုံလောက်စွာ ခြောက်သွေ့သွားပြီးသောအခါ သန့်စင်အောင် ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်သည့်အဆင့်များတွင်- (၁) ညံ့သော၊ အသုံးမကျသော၊ မကောင်းသည့် အစေ့များကို ဖယ်ရှားရမည်။ (၂) အင်းဆက်ပိုးမွှားဖျက်ဆီးမှုကို ကာကွယ်ရန် ပစ္စည်းများနှင့် ရောနှောထားရမည်။

ထိုပစ္စည်းများတွင် . . .

- ခြောက်သွေ့သည့် ပြာမှုန့်
- တမာရွက်ခြောက်
- ဒေသဆိုင်ရာ အသုံးပြုနေကျ အရွက်များ
- အခြားအချက်များ ပါဝင်သည်။

အဆင့် (၅) သိုလှောင်သိမ်းဆည်းခြင်း

အစေ့များအတွက် လုပ်ဆောင်ချက်များကို လုပ်ဆောင်ပြီးသွားသော အခါ အစေ့များကို သိမ်းဆည်းရန် အပူချိန်နိမ့်ပြီး မှောင်သောနေရာတွင် သိမ်းဆည်းထားနိုင်ရန် ချက်ချင်းစီစဉ်ရမည်။

- (၁) ပုလင်း (သို့) လေလုံသော သိုလှောင်ဘူးများ
- (၂) ခြောက်သွေ့မှုကို ပေးတတ်သည့် ပစ္စည်းများဖြစ်သော ဆန်လှော်နှင့် ခြောက်သွေ့သော ပြာများနှင့်အတူ ထားရမည်။

(၃) မှောင်၍ အေးသော နေရာများတွင် ထားရမည်။

အဆင့် (၆) သမိုင်းရေးရာအမှတ်အသားများ ကပ်ထားခြင်း

အစေ့နှင့်သက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများကို စာရွက်စာတမ်း ဖြင့် အထောက်အထားပြုပြီး၊ ပုလင်း (သို့) သိုလှောင်သည့် ဘူးများတွင် ကပ် ထားခြင်းသည် အလွန်အရေးကြီးသည့် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့မှ သာ စိုက်ပျိုးသည့်ရာသီတွင် အသုံးပြုမည့် မျိုးစေ့၏အချက်အလက်များ သိရှိ နိုင်မည်။ ပုလင်းတွင် ကပ်ထားသည့် စာရွက်တွင် အမှတ်စဉ်၊ အမည်နှင့် စု ဆောင်းသည့်အချိန်များကို မှတ်တမ်းတင်ထားရမည်။

အောက်ပါအချက်များကို ပုံစံဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားရမည်။

- (၁) မှတ်တမ်းပြုသည့် နံပါတ်
- (၂) အပင်အမျိုးအမည်များ (ဒေသအခေါ်၊ အင်္ဂလိပ်အခေါ်နှင့် ရုက္ခဗေဒ အခေါ်များ)
- (၃) စုဆောင်းသည့် ရက်
- (၄) စုဆောင်းသည့် နေရာ
- (၅) မှတ်ချက် ချမှတ်ခြင်း (အစေ့များနှင့်ဆိုင်သော သွင်ပြင်လက္ခဏာ၊ အားသာ ချက်၊ အားနည်းချက်များ)

တောင်သူဦးကြီးများအတွက် အညွှန်းစာကပ်ထားခြင်းသည် လုံ လောက်မှုရှိပါသည်။ တူညီသော အချက်အလက်များရှိသည့် မျိုးစေ့များကို သီးသန့်ထားပြီး၊ အထောက်အထားများကိုလည်း သိမ်းဆည်းထားပေးရမည်။ ထိုမျိုးစေ့များ ထိန်းသိမ်းထားသည့်နေရာကို **မျိုးစေ့ဘဏ်**ဟု ခေါ်ပါသည်။ □

မျိုးစေ့ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း

ဘာကြောင့် မျိုးစေ့ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးလုပ်ဖို့ လိုတာလဲ။ ဘယ် လို အကျိုးကျေးဇူးတွေ ရနိုင်သလဲ။ ကျွန်တော်တို့အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံဖြစ်တဲ့ အိန္ဒိယ နိုင်ငံရဲ့ အတွေ့အကြုံကတော့ အဲဒီမေးခွန်းတွေကို ဖြေပေးဖို့ အကောင်းဆုံး ဥပမာတစ်ရပ်ပါပဲ။

အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာ (၁၉၆၀) ဝန်းကျင်လောက်က အစိမ်းရောင်တော်လှန် ရေးဆိုပြီး၊ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတွေကို ခေတ်မီတိုးတက်အောင် လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ စေတနာမှန်နဲ့ လုပ်တာ ဖြစ်ပေမယ့်၊ လူနည်းစုအတွက်ပဲ အကျိုးဖြစ်ထွန်းခဲ့ရ တယ်။ လူများစုဖြစ်တဲ့ ဒေသခံလယ်သမားတွေကတော့ ပိုပြီး ဆင်းရဲတွင်းနက် ခဲ့ကြရတယ်။

မျိုးရိုးဗီဇ ပြုပြင်ထားတဲ့ အထွက်ကောင်းမျိုးစေ့တွေကို အစိုးရက တစ်ဆင့် ရောင်းချတယ်။ လိုအပ်တဲ့ ဓာတုပိုးသတ်ဆေး၊ ဓာတ်မြေဩဇာတွေကို ထောက်ပံ့ပေးတယ်။ လိုအပ်တဲ့ ချေးငွေတွေကိုလည်း ချပေးတယ်။ ပျော်စရာကြီးပေါ့။ သို့ပေမယ့် သီးနှံဈေးနှုန်း မတည်ငြိမ်ခြင်း၊ ရာသီဥတုမမှန်ခြင်း၊ ငွေရှင်ကြေးရှင်များတို့ရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကို ခံရခြင်းတို့ကြောင့် ဆင်းရဲသား လယ်သမားအများစုဟာ အကျိုးအမြတ်မခံစားရတဲ့အပြင် ပိုပြီး သောကရောက်ခဲ့ရတယ်။

အစိမ်းရောင်တော်လှန်ရေးရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်က ငွေရသီးနှံများ စိုက်ပျိုးပြီး လယ်သမားများရဲ့ဘဝကို မြှင့်တင်ဖို့ဖြစ်တယ်တဲ့။ မိသားစုဝမ်းစာ ဖူလုံရေးထက် ဈေးကွက်တင်နိုင်ရေးကို ဦးစားပေးတယ်။ ဒေသမျိုးရင်းထက် ပြင်ပက လာတဲ့ အဆင့်မြင့်နည်းပညာနဲ့ ပြုပြင်ထားတဲ့ မျိုးစေ့များကို အသုံးပြုစေတယ်။ ပြည်ပမျိုးစေ့ဟာ အထွက်နှုန်းတိုးစေတယ်။ ထွက်ရှိလာတဲ့ သီးနှံလည်း လှတယ်။ ရောင်းပန်းလှတာပေါ့။ သို့ပေမယ့် အာဟာရဖြစ်မှုမှာတော့ ဒေသရင်းကို စိုက်လို့ ထွက်လာတဲ့ သီးနှံတွေက ပိုပါတယ်။ အထွက်တော့ သိပ်မများဘူး။ ပြည်ပကို တင်ပို့တဲ့နေရာမှာ အရောင်အသွေး၊ အနာအဆာပိုင်း စိတ်တိုင်းမကျဘူး။ အမြင်လှဖို့ထက် အာဟာရဖြစ်ဖို့ အဓိကထားတာကိုး။

ဝမ်းနည်းစရာကောင်းတာက အစိမ်းရောင်တော်လှန်ရေးကြောင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာ ဒေသရင်းမျိုးစေ့ကို သုံးပြီး သဘာဝအတိုင်း စိုက်တဲ့ လယ်သမားတွေဟာ (၁၉၆၀) ခုနှစ်နောက်ပိုင်းကနေ တဖြည်းဖြည်း လျော့ကျလာလိုက်တာ တစ်နိုင်ငံလုံးရဲ့ အတိုင်းအတာအရ ၂၀% လောက်ပဲ ကျန်ရှိပါတော့တယ်။

ဒေသရင်း မျိုးစေ့တွေကို ကာကွယ်ပြီး သဘာဝမြေဩဇာကိုပဲ သုံးကာ စိုက်ပျိုးရေးကို ရိုးရာနည်းအတိုင်း ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းနေကြသူများကတော့ အိန္ဒိယအမျိုးသမီး လယ်သမားများပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ငွေရသီးနှံတွေကို ဦးစားပေး စိုက်ပျိုးခြင်းကြောင့် မြေဆီလွှာပျက်စီးတာ၊ ကြွေးနွံ

ထဲ နှစ်နေတာတွေ ကြုံတွေ့ခဲ့ရလို့ပါပဲ။ အဆိုးဆုံးကတော့ မိသားစုဝမ်းစာ ဖူလုံရေးအတွက်တောင် မသေချာလှတဲ့ ဘဝကို ရောက်သွားကြလို့ဖြစ်ပါတယ်။

မိမိဒေသနဲ့ ကိုက်ညီပြီးသား၊ ခံနိုင်ရည်ရှိပြီးသား ဒေသရင်း မျိုးစေ့ကိုပဲ ပြန်စုဆောင်းပြီး စိုက်ပျိုးရေးကို ပြုလုပ်လာကြပါပြီ။ အကျိုးရလဒ်ကတော့ ငွေများများ မဝင်ပေမယ့် မိသားစုဝမ်းစာ ဖူလုံရေးကိုတော့ စိတ်ချနိုင်ကြပါပြီ။ အကြွေးနွံထဲကို ပြန်ကျဖို့လည်း မစိုးရိမ်ရတော့ဘူး။ ရှိတဲ့ လယ်ကွက်လေးမှာ တစ်ရာသီပြီး တစ်ရာသီ သီးနှံအမျိုးမျိုးကို ရာသီအလိုက် စိုက်ပျိုးနိုင်လို့ အလုပ်လက်မဲ့ ဘဝကိုလည်း မရောက်တော့ဘူး။

အိန္ဒိယနိုင်ငံရဲ့အတွေ့အကြုံဟာ စိုက်ပျိုးရေးအခြေပြု နိုင်ငံများအတွက် သင်ခန်းစာပါပဲ။ ဒါကြောင့် မျိုးစေ့ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးတိစ္စကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်ဆောင်ဖို့ လိုအပ်တာဖြစ်ပါတယ်။ □

မျိုးစေ့ သိက္ခာတင်ခြင်း

မျိုးစေ့တွေမှာ ဂုဏ်သိက္ခာရှိတယ်ဆိုတဲ့အကြောင်းကို သိနားလည်ဖို့ ဒီဆောင်းပါးလေးကို ဝေမျှပေးပါရစေ။

ကမ္ဘာတိုက်ကြီး (၇) ခုမှ အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်များသည် အာဖရိကတိုက်အတွင်းရှိ မာလီပြည်နယ်တွင် ကျင်းပသော ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာဆိုင်ရာ ညီလာခံသို့ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုညီလာခံတွင် ‘စားနပ်ရိက္ခာအချုပ်အခြာ’ (Food Sovereignty) ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာနှင့် လူမှုတရားမျှတခြင်းများတွင် မိမိတို့၏ရပ်တည်မှုများ၊ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးမှုများအကြောင်းကို ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့ကြသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးဖြစ်သော လမ်ဒေါင် (Lamdawn Serathong) သည် ဒေသခံများမှ လာရောက်လှူဒါန်းသော မျိုးစေ့များစွာထဲမှ မျိုးစေ့အချို့ကို ရွေးယူခဲ့သည်။ မာလီလူမျိုးတို့သည် ညီလာခံနေ့များအတွင်း “အမိကမ္ဘာမြေကြီးကို လှူဒါန်းပါရစေ” ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မျိုးစေ့များ (Seeds) နှင့် သီးနှံစေ့ (Crops) များစွာကို လာရောက်လှူဒါန်းကြသည်။

“ကျွန်မရဲ့ရည်ရွယ်ချက်ကတော့ ထိုင်းမြေပေါ်မှာ အခြားမျိုးစေ့များစွာကိုလည်း စိုက်ပျိုးချင်တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်မခြံထဲမှာ အရင်စိုက်မယ်။ အောင်မြင်ကြီးထွားလာပြီဆိုရင် အိမ်နီးနားချင်းနဲ့ ကွန်ယက်ဆက်ထားတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေကို လှူဒါန်းသွားဖို့ ဖြစ်ပါတယ်” ဟု ကလေးနှစ်ယောက် မိခင်လည်း ဖြစ်၊ ဗွန်းမြစ်တွင် တံငါလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးသူလည်းဖြစ်သော လမ်ဒေါင်က ပြောပါသည်။

ထိုအမျိုးသမီးကိုယ်တိုင် ထိုင်းနိုင်ငံမှ မန်ကျည်းသီးအချို့ မျိုးစေ့ကို ယူဆောင်လာပြီး၊ ညီလာခံတက်ရောက်လာသူနှင့် ဒေသခံများကို ဝေငှပေးခဲ့သည်။ ညီလာခံကျင်းပရာ နေရာတွင်လည်း သူမကိုယ်တိုင် အပင်များကို စိုက်ပျိုးခဲ့သည်။ မျိုးစေ့များကို စိုက်ပျိုးနည်း၊ ပြုစုနည်းများကိုလည်း ဓာတုပစ္စည်းဆေးဝါးမပါဘဲ၊ သဘာဝမြေဩဇာများဖြင့် မည်သို့ ပြုပြင်စီမံရသည်ကိုလည်း ညီလာခံတွင် လက်တွေ့ပြသခဲ့သည်။

“ကျွန်မ ပြောချင်တာကို သူတို့နားလည်ကြမှာပါ။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ကျွန်မတို့အားလုံးက တောင်သူလယ်သမားတွေပဲ များတယ်လေ။ ကျွန်မတို့လို တောင်သူလယ်သမားတွေအတွက်တော့ မျိုးစေ့တွေဟာ ကျွန်မတို့အသက်ပါပဲ။ ရောင်းဖို့ဝယ်ဖို့ လုပ်သင့်တဲ့အရာတော့ မဟုတ်ပါဘူး” ဟု ရှင်းပြသည်။ ထိုညီလာခံတွင် ဘာသာစကားအခက်အခဲကြောင့် လက်ဟန်မြေဟန်ဖြင့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင် ပြသခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သူမက မျိုးစေ့များကို ပိုးသတ်သန့်စင်ပြီး၊ ဈေးကြီးကြီးဖြင့် ရောင်းဝယ်နေသော ကုမ္ပဏီကြီးများကို ရှုတ်ချခဲ့သည်။ ထိုမျိုးစေ့များသည် အထွက်ကောင်းသော်လည်း တစ်ကြိမ်သာ စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ နောက်တစ်ကြိမ်တွင် ပြန်စိုက်၍ မရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

ထိုညီလာခံတွင် မိမိတို့၏ဝါဂွမ်းများကို ရောင်းချပြီးသော်လည်း အကြွေးများကို ပြန်မဆပ်နိုင်သော အိန္ဒိယလူမျိုး စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ကိုင်သူ တစ်သောင်းကျော်သည် မိမိကိုယ်ကို အဆုံးစီရင်သွားသည့်အကြောင်းကို ကြား

ရသည်။ အကြောင်းရင်းများစွာ ရှိလိမ့်မည်။

“ကျွန်မ စိတ်မကောင်းတာကတော့ ကျွန်မတို့ရဲ့ မျိုးစေ့တွေဟာ ကုမ္ပဏီရဲ့လက်ထဲ ရောက်သွားခြင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့အချိန်ကာလတုန်းက မျိုးစေ့တွေကို အလကားရနိုင်တယ်။ စိုက်ပျိုးရင်းနဲ့လည်း ရနိုင်တယ်။ အခုတော့ မျိုးစေ့တွေကို ကျွန်မတို့က ပြန်ဝယ်နေရတယ်။ ကျွန်မတို့ဆီက ဈေးကွက်တစ်ခု ထွက်လာအောင် သူတို့တွေ လုပ်နေတာပဲ” ဟု လမ်ဒေါက်က ရင်ဖွင့်သွားခဲ့သည်။

ညီလာခံတက်ရောက်လာသူ တစ်ဦးဖြစ်သော Stysheykayin က “ကျွန်မအတွက်ကတော့ မျိုးစေ့ဟာ အစားအစာတစ်ခုတည်းအတွက် မဟုတ်ပါဘူး။ သီးနှံစိုက်ပျိုးဖို့အတွက် လွတ်လပ်မှုတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါတယ်” ဟူ၍ ပြောကြားသွားခဲ့ပါသည်။

မျိုးစေ့မှာ ကျွန်တော်တို့ဘဝ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုးကွယ်မှုတန်ဖိုးများနဲ့ ဆက်နွယ်ဆက်စပ်နေပါတယ်။ မျိုးစေ့ကို မထိန်းသိမ်းရင် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မထိန်းသိမ်းခြင်းပဲ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။□

မျိုးစေ့ဘဏ် (Seed Bank)

ဘဏ်လို့ ပြောလိုက်တာနဲ့ အခု ခေတ်ပြန်စားလာတဲ့ ဘဏ်တွေကို ပြောတာ မဟုတ်ဘူးနော်။ ဘဏ်ဆိုတဲ့ အသံကြားရင် ငွေကြေးနဲ့တွဲပြီး မြင်တတ်ကြတယ်လေ။ အစု၊ အသိမ်း၊ အသွင်း၊ အထုတ်ရှိသော နေရာတစ်ခုဖြစ်တယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ မျိုးစေ့ဘဏ်ဆိုတာ မျိုးစေ့တွေကို ထိန်းသိမ်း၊ သိမ်းဆည်းထားတဲ့နေရာကို ခေါ်တာပါ။ ကျွန်တော်တို့ မြန်မာတိုင်းရင်းသားအများစုမှာ မိရိုးဖလာ မျိုးစေ့ထိန်းသိမ်းမှုများ ရှိပြီးသားဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလို ထိန်းသိမ်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်းအားဖြင့် နောင်လာမည့် နှစ်များအတွက် စိုက်ပျိုးဖို့ မျိုးစေ့ကောင်းများကို အဆင်သင့်ရှိစေခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။ မျိုးစေ့ဘဏ်လို့ ဆိုတဲ့နေရာမှာ အဲဒီထက်ပိုတဲ့ သဘောတရားရှိပါတယ်။ အနည်းငယ် သိပ္ပံနည်းကျတယ်လို့လည်း ဆိုနိုင်ပါတယ်။ သို့ပေမဲ့ ရှေးဘိုးဘေးတွေ ထိန်းသိမ်းလာခဲ့တဲ့ အစဉ်အလာ၊ နည်းဗျူဟာက မကောင်းဘူးလို့ လုံးဝမပြောနိုင်ပါဘူး။

ဘယ်လို မျိုးစေ့မျိုးကို ထိန်းသိမ်းထားသလဲ။

မျိုးစေ့ဘဏ်ထဲမှာ ရေခဲမြေခဲနဲ့ ကိုက်ညီမှုရှိတဲ့၊ ရောဂါဒဏ်ခံနိုင်တဲ့၊ ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်တဲ့၊ အစိုဓာတ် ထိန်းနိုင်တဲ့၊ အထွက်ကောင်းတဲ့၊ စားကောင်းတဲ့ သီးနှံများအတွက် လိုအပ်သော မျိုးစေ့များကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီလိုမျိုးစေ့တွေကို ရေရှည်တည်တံ့အောင်၊ မပျောက်ပျက်ရလေအောင် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အနည်းဆုံး သုံးနှစ်တစ်ကြိမ် ပြန်လည်စိုက်ပျိုးပေးခြင်းတွေ လုပ်ဆောင်ရပါတယ်။ တချို့မျိုးစေ့တွေဆိုရင် ငါးနှစ်တစ်ကြိမ် မျိုးစေ့သွေးသစ်လောင်းပေးရတယ်။

မျိုးစေ့တွေကို ထိန်းသိမ်းတဲ့နေရာမှာ သမိုင်းကြောင်းလည်း ပြန်ကောက်ရတယ်။ မျိုးစေ့တိုင်းမှာ သက်ဆိုင်ရာသမိုင်းကြောင်းတွေ ရှိတယ်။ အချက်အလက်တွေ ရှိတယ်။ အရည်အသွေးတွေ ရှိတယ်။ အရောင်အဆင်း ရှိတယ်။ အဲဒီလိုအချက်အလက်တွေကို မှတ်တမ်းတင်ထားရတယ်။ အထူးသဖြင့် ပျောက်ဆုံးလုမျိုးစေ့တွေကို သတိပြုလုပ်ဆောင်ရတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံမှာ မျိုးစေ့ဘဏ်ကို ယဉ်းမနား၊ ရေဆင်းမှာ တည်ထောင်ထားပါတယ်။ အရမ်းကြီးကျယ်ခမ်းနားတဲ့ အလုပ်လို့ ထင်မသွားနဲ့ဦး။ လယ်ယာ၊ တောင်ယာစိုက်ပျိုးသူများအနေနဲ့လည်း ကိုယ်ပိုင်မျိုးစေ့ဘဏ်တွေကို ထူထောင်နိုင်ပါတယ်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံမှာ တောင်သူလယ်သမားတွေဟာ သူတို့ပိုင်တဲ့ မျိုးစေ့တွေကို မြေအိုးတွေထဲမှာ ထည့်ပြီး သိမ်းထားကြတယ်။ မျိုးစေ့ပြိုင်ပွဲ၊ ပြပွဲတွေမှာ ခင်းကျင်းပြသကြတယ်။ လက်ရွေးစင် မျိုးစေ့တွေကို ရွေးချယ်ကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့ မြန်မာလူမျိုး တိုင်းရင်းသားတွေလည်း မျိုးစေ့ထိန်းသိမ်းခြင်းကို မိရိုးဖလာလုပ်ကိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ကျပ်ခိုးစင်ပေါ် တင်ခြင်း၊ ဝါးဘူးတွင်

ထည့်ခြင်း၊ ပလတ်စတစ်အိတ်ဖြင့် ထည့်ထားခြင်း စသဖြင့် ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြပါတယ်။

ဒါကြောင့် ဘယ်သူမဆို မျိုးစေ့ဘဏ် ထူထောင်နိုင်ပါတယ်။ မိမိတို့ရဲ့ ခြံဝင်း၊ တောင်ယာ၊ လယ်ယာမြေတွေမှာ စိုက်ပျိုးရန် အသင့်လျော်ဆုံး မျိုးစေ့တွေကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် သုတေသနပြုပြီး ထိန်းသိမ်းနိုင်ပါတယ်။ မျိုးစေ့တွေကို ထိန်းသိမ်းခြင်းအားဖြင့် မိမိတို့နေရာဒေသနဲ့ ကိုက်ညီပြီး ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်တဲ့ ပိုးမွှားရောဂါအန္တရာယ်ကို ခုခံနိုင်တဲ့ မျိုးစေ့ကောင်းများကို ရရှိနိုင်ပါတယ်။ မျိုးစေ့ကောင်းများအားဖြင့် မိသားစုရဲ့ ဟင်းစားရရေး၊ ဝင်ငွေရရှိရေးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။ ဒေသရင်း မျိုးစေ့များကို ရွေးချယ်နိုင်ပြီး အကောင်းဆုံး ထိန်းသိမ်းနိုင်ကြပါစေ။ □

ဒေသမျိုးစေ့ ရိုင်းမောင်းကီး (တိ-ကု ဆရာဝန်)

၁။ ဒေသမျိုးစေ့

ကျွန်တော်တို့တိုင်းရင်းသားများဟာ ကိုယ့်လယ်ယာစိုက်ခင်း၊ ကိုယ့်
တောင်ယာနဲ့ အိမ်ဥယျာဉ်စိုက်ခင်းတွေမှာ ဒေသမျိုးစေ့ကိုသာ သုံးစွဲကြပါတယ်။
အဲဒီကိုယ့်လယ်ယာစိုက်ခင်း၊ ကိုယ့်တောင်ယာနဲ့ အိမ်ဥယျာဉ်စိုက်ခင်းတွေဆို
တာဟာ ဒေသမျိုးစေ့များကို သဘာဝနဲ့ကိုက်ညီဆီလျော်စေပြီး၊ ဒေသခံ တောင်
သူလယ်သမားများကိုယ်တိုင်က ရာသီအလိုက် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ကာ မျိုးရိုးစဉ်
ဆက်မပြတ် ထားသိုရာ ဘဏ်တိုက်ကြီးပင်ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်တော့ ဒေသ
မျိုးစေ့ဆိုတာ မိမိတို့ဒေသအသီးသီးမှာ တိုးနှစ်ပေါင်းများစွာက စတင်ပြီး စိုက်ပျိုး
ရေးဆိုင်ရာ၊ လူမှုအဆောက်အဦတည်ဆောက်မှုဆိုင်ရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ၊
ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများဆိုင်ရာ၊ ရာသီဥတု၊ မြေဆီလွှာတည်ဆောက်ပုံ အနေ

အထား စသည့်အချက်များနှင့် ကိုက်ညီဆီလျော်မှုရှိလို့ သဟဇာတဖြစ်လို့ ယနေ့
ထက်တိုင် ဒေသခံမိသားစုများက စိုက်ပျိုးအသုံးပြုလျက်ရှိတဲ့ သီးနှံမျိုးစေ့များ၊
ဒေသသစ်တောများအတွင်း ပေါက်ရောက်လျက်ရှိတဲ့ ဒေသခံသစ်ပင်မျိုးစေ့များ
ကို ဆိုလိုပါတယ်။ ဒါထက်ပိုပြီး စဉ်းစားရင် ဒေသခံပိုးမွှား၊ လူအပါအဝင်
သတ္တဝါကြီးငယ်များရဲ့ မျိုးရိုးဗီဇများကို ထိန်းသိမ်းခြင်းပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်
ပါတယ်။ ထို့ကြောင့်လည်းပဲ ဒီဒေသမျိုးစေ့ဆိုတာဟာ ကျွန်ုပ်တို့နှင့် အထူး
အလှမ်းဝေးသည့်အရာမဟုတ်ပါလို့ ဆိုပါရစေ။

မျိုးစေ့တစ်ခု ကွယ်ပျောက်သွားတာကို မျိုးစေ့တစ်ခုအမြင်နဲ့ ထည့်
သွင်း စဉ်းစားရင် လူ့လောက လူ့ဘောင်ရဲ့ နိယာမဖြစ်စဉ်တစ်ခုအဖြစ်သာ
ရှိပါမယ်။ ဒါပေမယ့် ပျောက်ကွယ်သွားတော့မယ့် မျိုးစေ့တစ်မျိုးနှင့် ဆက်သွယ်
ဆက်စပ်နေတဲ့ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုအပေါ် သက်ရောက်မှုများကိုပါ ထည့်
သွင်းစဉ်းစားရင် ရေရှည်တည်တံ့မယ့် လူ့ဘောင်လူ့လောက ဖြစ်တည်မှုအပေါ်
သက်ရောက်မှုများစွာ၊ ရိုက်ခတ်မှုများစွာ ရှိလာနိုင်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဒေသ
မျိုးစေ့ကို ဒေသခံလူထု လူ့အဖွဲ့အစည်းများက မိမိတို့လူ့အဖွဲ့အစည်း တည်ရှိ
နေသရွေ့ မျိုးစေ့များလည်း တည်ရှိနေအောင် ဒေသအလိုက် ကာကွယ်ဖို့ လိုပါ
တယ်။ မည်သည့်နေရာက စပြီး ကာကွယ်ရမလဲဆိုရင် လူတစ်ဦးချင်းအဆင့်၊
မိသားစုအဆင့်၊ ကျေးရွာရပ်ကွက်အဆင့်၊ မြို့နယ်အဆင့်၊ တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်
အဆင့်၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဆင့်တို့မှာ ထိရောက်တဲ့
မူဝါဒများ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်လုပ်ဆောင်သင့်ပါတယ်။

လက်တင်အမေရိကလိုခေါ်တဲ့ အမေရိကအလယ်ပိုင်းနဲ့ တောင်ပိုင်း
တိုင်းပြည်တွေမှာဆို အာလူးဟာ သိပ်ကိုနာမည်ကြီးလှပါတယ်။ အဲဒီဒေသဆီ
တခြားနိုင်ငံက မျိုးစေ့တွေ ဝင်လာတဲ့အခါမှာတော့ သူတို့ရဲ့ဒေသ အာလူး
မျိုးစေ့ဟာ သူတို့ရဲ့ပိုင်ဆိုင်မှုမဟုတ်တော့ဘဲ၊ တစ်နှစ်တစ်ခါ ဝယ်ယူရတဲ့အဆင့်
ထိ ဖြစ်လာတော့တယ်။ သဘာဝတစ်ခုက တောင်သူတွေဟာ ပြင်ပမျိုးစေ့တစ်

ခုကို မှီခိုလိုက်ပြီဆိုရင် အမြဲပဲ အဲဒီမျိုးစေ့ကို အပြန်ပြန်မှီခိုနေရတော့တယ်။ ဒါကို အချိန်မီပြုပြင်ဖို့ အာလူးတောင်သူများက ဒေသအာလူးမျိုးကို ထိန်းသိမ်းရင်း လယ်သမားရွေးချယ်သော အာလူးမျိုးစေ့များကို ထုတ်လုပ်ဖို့ ကြိုးပမ်းနေကြပါတယ်။ တချို့က မျိုးဆက်ခံလို့ရတဲ့ စပ်မျိုး (Open Pollinated Hybrid Seed) ကို စိုက်ပျိုးသလို၊ တချို့က မျိုးခံလို့မရတဲ့ စပ်မျိုး (Close Pollinated Hybrid Seed) ကို စိုက်ပျိုးကြတယ်။ GMO (Genetically Modified Organism) ဆိုတဲ့ မျိုးရိုးဗီဇပြုပြင်ပြောင်းလဲထားတဲ့ မျိုးစေ့မှာကျတော့ ဝင်ကိုယ်မျိုးစေ့ရဲ့ ဒီအဲန်အေ DNA (Deoxyribonucleic Acid) ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံထဲက အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို လူက ဆွဲထုတ်ထားတယ်။ ပြီးတော့ အဲဒီနေရာမှာ သီးလုံးဖောက် ရောဂါပိုးဒဏ်ခံနိုင်တဲ့ ဗီဇနိုင်တဲ့ ဘက်ဆီလပ်စ် သူရိန်းဂျီအဲန်ဆစ် (ဘီ) (Bacillus thuringiensis (Bt) gene) ဆိုတဲ့ ဘက်တီးရီးယားတစ်မျိုးရဲ့ ဗီဇအစိတ်အပိုင်းတို့ကို ပြန်ထည့်လိုက်တယ်။ အဲလိုလုပ်ပြီးတော့ မျိုးစေ့အမြောက်အမြား ထုတ်လုပ်ရောင်းချကြတယ်။ အများဆုံး အသုံးပြုတဲ့ သီးနှံများကတော့ ဝါဂွမ်း၊ ပြောင်းဖူး၊ ပဲပုတ်နှင့် ကာနိုလာတို့က အဓိကဖြစ်ပြီး၊ သင်္ဘောသီးကိုလည်း အနည်းအကျဉ်း စိုက်ပျိုးလျက်ရှိကြောင်း သိရှိရပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ဖွံ့ဖြိုးဆဲတိုင်းပြည်များမှာ သီးနှံမျိုးစိတ်ပေါင်း (၂၀၀) ကျော် စမ်းသပ်စိုက်ပျိုးလိုက်ရှိရာမှာ တောင်အမေရိကတိုက်မှာ အမျိုးပေါင်း (၁၅၂) အာဖရိကမှာ (၃၃) မျိုးနဲ့ အာရှမှာ (၁၉) မျိုး စိုက်ပျိုးလျက်ရှိပါတယ်။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံက ပိုးဒဏ်ခံ ဝါဂွမ်းကို ထုတ်လုပ်ပြီး၊ အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးလျက်ရှိပါတယ်။ ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၊ ဂျပန်၊ နယူးဇီလန်၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီနိုင်ငံတို့က GMO ကို လုံးဝဆန့်ကျင်ကြပြီး၊ ကနေဒါနိုင်ငံပြည်မကြီးက GMO ကာနိုလာ သီးနှံကို အမြောက်အမြားထုတ်လုပ်ပေးမယ့် သူ့ရဲ့အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်တဲ့ အက်တဝဲဝဲမင်းသားကျွန်းငယ်ကတော့ ဆန့်ကျင်ပါတယ်။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံကတော့ အမေရိကန်နိုင်ငံက မွန်ဆန်တိုကုမ္ပဏီရဲ့ အထွက်တိုး ဂျီနှင့် စပါး

မျိုးစေ့ စပ်မျိုးကို အစိုးရကနေတစ်ဆင့် ရောင်းချရန် ကြိုးစားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီမျိုးစေ့တွေဟာ သိသိသာသာ အထွက်နှုန်းတိုးပေးမယ့် ရေရှည်မှာ ဝယ်ယူရမယ့် မျိုးစေ့ဖိုးကို တွက်ချက်ပြီး အားလုံးရပ်ဆိုင်းလိုက်ပါတယ်။ ဇမ်ဘီယာနိုင်ငံနဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ ပြည်နယ်အချို့မှာတော့ လွတ်လွတ်လပ်လပ် စိုက်ပျိုးလျက်ရှိကြကြောင်း ဖတ်ရှုမှတ်သားရပါတယ်။

ဖွံ့ဖြိုးရေးလောကမှာ လူတွေ ဆင်းရဲမွဲတေမှုက မထွက်နိုင်တာဟာ လည်း အများက စုပေါင်းထုတ်လုပ်တာနဲ့ အမြောက်အမြားထုတ်လုပ်တာဆိုတဲ့ အစွန်းနှစ်ခုကြား၊ ချဉ်းကပ်မှုနှစ်ခုကြား ချိန်ခွင်လျှာမညီမျှမှုကြောင့်သာ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ အများက စုပေါင်းပြီး ထုတ်လုပ်တဲ့နည်းလမ်းနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ချီတက်မယ်ဆိုရင် ဖွံ့ဖြိုးရေးရဲ့အသီးအပွင့်ကို သာတူညီမျှ ခံစားရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အမြောက်အမြားထုတ်လုပ်တဲ့ လုပ်ငန်းတွေ များလာရင် လက်ဝါးကြီးအုပ်တဲ့ (Monopolise) လမ်းစဉ်တွေ ပေါ်ပေါက်လာမှာပါ။ ဒါကြောင့် ကမ္ဘာ့လွှမ်းခြုံမှုစနစ် (Globalization) နဲ့ပတ်သက်ပြီး အားလုံးက သတိနဲ့ လက်ခံဆောင်ရွက်ဖို့ အရေးကြီးလှပါတယ်။

ယနေ့ကဲ့သို့ လူဦးရေများပြားလာတဲ့ခေတ်မှာ ကိုယ့်ဒေသမျိုးစေ့ကို သုံးပေးမယ့် အထွက်တိုးနှုန်းနည်းလာသလို၊ တစ်ဖက်မှာလည်း စားနပ်ရိက္ခာ မလုံလောက်ခြင်းတို့ကြောင့် မျိုးရိုးဗီဇပြုပြင်ပြောင်းလဲထားတဲ့ မျိုးစေ့တွေ၊ စပ်မျိုးတွေ မလိုအပ်တော့ဘူးလားလို့ မေးရင်တော့ တစ်ချိန်ချိန်မှာ လိုလာနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လိုအပ်လို့ အသုံးပြုသော်ငြားလည်း အမြောက်အမြားထုတ်လုပ်တဲ့ ဦးတည်မှုလမ်းကြောင်းကို ရွေးချယ်တယ်ဆိုရင်တော့ ဒါနဲ့အတူ ယှဉ်တွဲပါလာမယ့် ဆိုးကျိုးတွေကိုလည်း ကြိုတွေ့ရမှာပါ။ ဒါကြောင့်မို့ ကျွန်တော်အနေနဲ့ ဒေသမျိုးစေ့နဲ့ပတ်သက်ပြီး (၁) လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှု (Social Environment) ၊ (၂) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှု (Natural Environment) ဆိုပြီး နှစ်ပိုင်းခွဲခြား ဆွေးနွေးတင်ပြလိုပါတယ်။

လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှု

မြန်မာလူမျိုးတွေအားလုံးဟာ မီးဖိုချောင်တက္ကသိုလ်မှာ ဖြတ်သန်းကြပြီးပြင်လာကြရတာပါ။ ဒီမီးဖိုချောင်ဟာ မိသားစုအားလုံး ဆုံတဲ့ နေရာဖြစ်ပြီး၊ မိသားစုအားလုံးရဲ့ ချမ်းမြေ့ပျော်ရွှင်တဲ့ နေရာတစ်ခုဖြစ်တယ်။ အဲဒီနေရာမှာ အဖေ (သို့) အမေရဲ့မေတ္တာအပြည့်နဲ့ အမြဲချက်ကျွေးတဲ့ ထမင်း၊ ဟင်း၊ တို့စရာတွေ စားကြရပါတယ်။ ဒါကတော့ တို့လူမျိုးရဲ့ ဟင်း၊ ထမင်း၊ ဟင်းရည်၊ အရွက်သုပ် စသဖြင့် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာဓလေ့တွေဟာ မျိုးဆက်ဟောင်းမှ မျိုးဆက်သစ်အထိ တစ်ဆက်ပြီးတစ်ဆက် ပြန့်ပွားလက်ဆင့်ကမ်းလာခဲ့ကြတယ်။ ထို့အတူပဲ အမေဆိုတဲ့ မေတ္တာအပြည့်နဲ့ ချက်ပြုတ်ကျွေးမွေးတဲ့ ထမင်းဟင်းဟာ ဈေးကြီး ပေးပြီး ငှားထားတဲ့ နာနီ (Nani) တစ်ယောက် ချက်တဲ့ ထမင်းဟင်းနဲ့ မတူပါဘူး။ အဲဒီအမေဟာ ဆင်းရဲနေပါစေ၊ မီးဖိုချောင်မှာ သူချက်တဲ့ အစာအာဟာရကို တစ်မိသားစုလုံး မြန်ရည်ယှက်ရည် စားသုံးရတယ်။ အဲဒီထဲမှာ အမေမေတ္တာတွေ၊ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်တွေပါ ပြည့်စုံနေတယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်မိပါတယ်။ မီးဖိုချောင်တက္ကသိုလ်မှာ ကျောင်းအုပ်ကြီးကတော့ အမေပါပဲ။ အမေက ချင်းလိုပြောရင် ကလေးက ချင်းလိုပြောမယ်၊ အမေက ကချင်လို ပြောရင် ကလေးက ကချင်လို၊ အမေက ကရင်လိုပြောရင် ကလေးက ကရင်လို၊ အမေက ရှမ်းလိုပြောရင် ကလေးက ရှမ်းလို ပြောမှာပဲ။ အမေဟာ ဘာသာစကားနဲ့ စာပေကို ထိန်းသိမ်းဖို့လည်း သင်ကြားပေးတဲ့သူပါ။ ယခုအချက်ကို တင်ပြရာမှာ ချက်ပြုတ်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး နာနီရဲ့မေတ္တာကို အသိအမှတ်မပြုတာ မဟုတ်ပါဘူး။ အမေမေတ္တာကို အထူးပြုလို့မို့နဲ့ တင်ပြခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

နောက်ထပ် အမေ့ကို ဂုဏ်သိက္ခာတက်စေတာက ကျွန်တော်တို့ တိုင်းရင်းသားတွေဟာ တောင်ယာစိုက်ပျိုးကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့အယူက အမေရဲ့

လက်နဲ့ ထိန်းသိမ်းတဲ့ မျိုးစေ့ဟာ မျိုးအောင်တယ်၊ အမေထိန်းသိမ်းမှ ဒီမျိုးစေ့ဟာ ပိုပြီးတော့ ရှင်သန်တယ်ဆိုတဲ့အချက်ပါပဲ။ ချင်းတောင်က တောင်ယာတစ်ခုကို မီးရှို့တယ်ဆိုပါတော့၊ သစ်တုံးကြီးနဲ့ ပြာများများ ကျန်ခဲ့တဲ့နေရာမှာ အမေက ပြောပြ၊ “ဒီနေရာမှာ ဖရုံ၊ ငရုတ်သီး၊ ကျောက်ဖရုံ စိုက်ပါ”၊ တောင်ပိုနားကို ကပ်သွားတယ်။ “မင်းတို့ ဒီနေရာမှာ ခရမ်းသီးစိုက်ရမယ်” ဆိုပြီး အမေက စိုက်ရမယ့်နေရာတွေကိုပါ သတ်မှတ်ပေးတယ်။ စိုက်ပျိုးချိန်ကျရင် အမေက မျိုးစေ့ထုတ်ပေးသလို စိုက်ပျိုးရမယ့်နေရာတွေကိုပါ ရွေးချယ်ပေးတာကြောင့် အမေရဲ့ဂုဏ်သိက္ခာတွေဟာ ပိုပြီးတက်လာတော့တာပါပဲ။ ဒီကနေ့ တောင်ယာ စိုက်တဲ့ တိုင်းရင်းသားအများစုအနေနဲ့ ဒေသမျိုးစေ့တွေကို ထိန်းသိမ်းတာဟာ အမေရဲ့အမွေကို ဆက်ခံရာရောက်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ဟာ ဒေသမျိုးစေ့တွေကို ကိုယ့်တောင်ယာ၊ ကိုယ့်အိမ်အနီးဝန်းကျင်၊ သင့်တော်ရာကိုညီရာ မြေကွက်လပ်တွေမှာ စိုက်ပျိုးမယ်ဆိုရင် ကိုယ့်ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံတွေကိုပါ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရာကျပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ကိုယ့်တောင်ယာမှာ ရာသီအလိုက် ကျင်းပတဲ့ ရိုးရာပွဲတော်တွေ၊ သီးနှံရိတ်သိမ်းပွဲတော်တွေပါ ရှိလာပါတယ်။ ပြီးတော့ ဒါကနေတစ်ဆင့် မြေဆီလွှာနဲ့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကိုလည်း ပဲ သဟဇာတဖြစ်အောင် ရှင်သန်ကြီးထွားတဲ့ မျိုးစေ့တွေကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်တဲ့အတွက် ရေရှည်တည်တံ့တဲ့ စိုက်ပျိုးရေးဟာလည်း ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်လာတယ်။ ဘယ်မျိုးစေ့၊ ဘယ်ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ဘယ်နိုင်ငံက တင်ပို့လာတဲ့ စိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာတွေကိုမှာ အားမကိုးရဘဲ ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက် ကျွန်တော်တို့ လက်ဆင့်ကမ်းလာတဲ့ ရေရှည်စိုက်ပျိုးရေးစနစ်ဟာ ကျွန်တော်တို့အိမ်မှာ ရှိတယ်လို့ ယုံကြည်ပါတယ်။ ဖြစ်လည်း ဖြစ်တည်နေဆဲပါပဲ။ တစ်ခုပဲ ရှိပါတယ်။ ဒီနေ့ မထိန်းသိမ်းရင် နောက်တစ်နေ့ ပျက်မှာမို့ အမြဲထိန်းသိမ်းဖို့ လိုပြီး အစဉ်သတိထားဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ ဒေသမျိုးစေ့တွေဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုတွေ၊ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်တွေကို

အပြန်အလှန်အထောက်အကူပြုပေးနေတာလို့လည်း ခံစားမိပါတယ်။

နောက်တစ်ချက်က ကျွန်တော်တို့ဟာ စပျစ် (သို့) မျိုးရိုးဗီဇပြုပြင်ထားတဲ့ မျိုးစေ့တစ်ခုကို ယူလိုက်မိရင် နောက်လည်း ဒီမျိုးစေ့ကိုသာ အပြန်ပြန် ပို့ခိုနေရပါတယ်။ ကျွန်တော် အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနိုင်ငံကို ရောက်တုန်းက မြန်မာတွေလက်အောက် ကျရောက်ခဲ့ဖူးတဲ့ ခရိုင်တစ်ခုဆီ သွားရောက်ခဲ့ရပါတယ်။ အဲဒီအရပ်ရဲ့ လယ်ကွင်းထဲက လယ်သမားတစ်ယောက်ဆီ သွားလည်တဲ့အခါမှာ ဒီအိမ်က ဘယ်သူ့အိမ်လဲလို့ ကျွန်တော်မေးတော့ လယ်သမားက သူ့အိမ်ပါလို့ ဖြေတယ်။ ဒါနဲ့ဆက်ပြီး ကျွန်တော်က ဟိုးဘက်က လယ်ကွင်းကရောဆိုတော့ ကုမ္ပဏီက ပိုင်တာပါတဲ့။ ဟိုးဘက်က လယ်တွေကိုရောလို့ ထပ်မေးတော့ ကုမ္ပဏီကပဲ ပိုင်တာပါလို့ သူပြန်ဖြေတယ်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပဲ သူက အစတုန်းကတော့ ငါတို့လယ်ကွင်းပဲ။ ပထမတုန်းက တို့လယ်မှာ တို့မျိုးစေ့ကို တို့ဘာသာတို့ စိုက်တာပါပဲ။ သူတို့တွေ (ကုမ္ပဏီ) က ဒီဟာတွေထက် ပိုအထွက်နှုန်းတိုးတဲ့ မျိုးစေ့ မလိုချင်ဘူးလားလို့ မေးတယ်။ တို့က လိုချင်တယ်ပြောတော့ သူတို့က ကောင်းပြီ၊ ဒါဆိုရင် ခင်ဗျားတို့ကို မျိုးစေ့ရော၊ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးရော အကုန်ပေးမယ်။ ခင်ဗျားတို့ဟာ မစိုက်နဲ့တော့လို့ ပြောတယ်။ ဒါက ပထမအဆင့်။ ဒါနဲ့ လယ်သမားတွေလည်း သူတို့ပြောတဲ့အတိုင်းပဲ စိုက်ကြတယ်။ သူတို့အိမ်ဘေးပတ်လည်မှာရော ချဉ်ပေါင်၊ သခွားစတဲ့ ဟင်းသီးဟင်းရွက်တွေကိုလည်း စိုက်တာပေါ့။ ပြီးတော့ နောက်တစ်နှစ်။ ဒီလိုနဲ့ သုံးနှစ်၊ ဒီအတိုင်းပါပဲ။ လယ်သမားတွေလည်း အထွက်နှုန်းတိုးတာမို့ ပျော်ကြသလို လယ်နားကို ကုမ္ပဏီက ကားကြီးကားငယ်တွေကလည်း ဝင်ထွက်ကြနဲ့ပေါ့။ ဒီလိုနဲ့ပဲ စတုတ္ထနှစ်ကျတော့ ပိုးသတ်ဆေး၊ မျိုးစေ့ အကုန်ပေးမယ်။ ဒါပေမယ့် လယ်ဝန်းကျင်မှာ ဟင်းသီးဟင်းရွက်တွေ မစိုက်ရဘူးလို့ ကုမ္ပဏီက ပြောတယ်။ ဟင်းသီးဟင်းရွက်တွေ စိုက်ရင် မျိုးစေ့ထုတ်ပေးဘူးလို့လည်း ဆိုတယ်။ တောင်သူလယ်သမားအတွက် ဒီလိုလယ်ယာဘေးက ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ခင်းဆိုတာဟာ

မိနီမတ်ကတ် (Mini Market) လေးပေါ့။ “ကဲပါလေ၊ ဒါတွေက ဈေးမှာ ဝယ်လို့ရတာပဲလေ” ဆိုပြီးတော့ လယ်သမားတွေက ကုမ္ပဏီရဲ့တောင်းဆိုချက်တွေကို လက်ခံလိုက်ကြတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ပဉ္စမနှစ်လည်းရောက်ရော ကုမ္ပဏီက ပိုးသတ်ဆေး၊ ဓာတ်မြေဩဇာ ပေးမယ်၊ ဒါပေမယ့် စပါးမျိုးစေ့ကို မင်းတို့ ဝယ်ရမယ်လို့ ဆိုလာပြန်ရော။ နောက်တော့ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ လယ်သမားတွေဟာ ကုမ္ပဏီဆီက ကျန်တာတွေပါ ဝယ်ဝယ်ပြီး စိုက်ရလေတော့တယ်။ အဲဒီလို စိုက်ရင်းနဲ့ ခြောက်နှစ်ကျော် ရာသီထဲရောက်တဲ့အခါမှာ စပါးမျိုးစေ့ကိုပါ ထုတ်မပေးတော့ဘူး။ စပါးမျိုးစေ့ လိုချင်ရင် ထွက်လာတဲ့ အကျိုးအမြတ်ကို တစ်ဝက်စီ ခွဲရမယ်လို့ ထပ်ပြီး အရေးဆိုလာပြန်တယ်။ အဲဒီလိုနဲ့ တဖြည်းဖြည်း . . . တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲသွားတာ သူတို့ဟာ လယ်ပိုင်ရှင်ဘဝကနေ လယ်သူရင်းငှားဘဝကို ရောက်သွားရတဲ့ အထိပါပဲ။ ဒေသမျိုးစေ့ကို မထိန်းသိမ်းလိုက်တာလေးတစ်ခုနဲ့ မိမိရဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ထုတ်လုပ်မှုအတွက် အင်မတန်မှန်အရေးပါလှတဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုအားလုံးကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးလိုက်ရတယ်။ ပိုင်ဆိုင်ခဲ့တဲ့ လယ်ယာမြေတွေကို ဆုံးရှုံးလိုက်ရတယ်။ အဲဒီအထဲမှာ သူတို့မသိလိုက်တဲ့ အကြီးမားဆုံးသော ဆုံးရှုံးမှုကတော့ ‘နှစ်ရာထောင်ချီပြီးတော့ မိဘဘိုးဘွားတွေ ထိန်းသိမ်းလာခဲ့တဲ့ ဒေသမျိုးစေ့’ (Native Seed) ပါပဲ။ အဲဒီဒေသမျိုးစေ့ ဆုံးရှုံးမှုဟာ ဆုံးရှုံးမှုအရပ်ရပ်ရဲ့ မူလအကြောင်းရင်းဖြစ်တယ်ဆိုတာ သိသာထင်ရှားလှပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒေသမျိုးစေ့ ဘယ်လောက်အရေးကြီးတယ်ဆိုတာ လေ့လာသင့်ပါကြောင်း တင်ပြဆွေးနွေးရခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒေသမျိုးစေ့ ဆုံးရှုံးမှုဟာ
ဆုံးရှုံးမှုအရပ်ရပ်ရဲ့
မူလအကြောင်းရင်းပဲ
ဖြစ်တယ်ဆိုတာ
သိသာထင်ရှားလှပါတယ် . . .

လက်ဝါးကြီးအုပ်တာနဲ့ပတ်သက်ပြီး စီးပွားရေးနယ်ချဲ့သမားတွေဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ မျိုးရိုးဗီဇမျိုးစေ့တွေကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ကာ သူတို့မျိုးစေ့မှ ကောင်းတယ်ဆိုပြီး ကြော်ငြာတတ်ကြတယ်။ ဥပမာ- ဧရာဝတီတိုင်း၊ မြို့နယ် အချို့မှာ ဟိုးအရင်တုန်းက ရေသွင်းသွားဆိုတဲ့ ဒေသမျိုးစေ့ဆိုတာ ရှိခဲ့ဖူးပါတယ်။ နောက်ပိုင်း ကျွန်တော်ရောက်သွားတော့ အဲဒီဒေသမှာ သူတို့ရဲ့ဒေသ မျိုးစေ့ဖြစ်တဲ့ သိပ်ကိုကောင်းမွန်လှတဲ့ ရေသွင်းသွားဆိုတာ မရှိတော့ပါဘူး။ အခြားနိုင်ငံက တင်သွင်းလာတဲ့ မျိုးစေ့နောက်ကိုသာ ကျွန်တော်တို့ လိုက်မိကြ တယ်။ ဈေးကွက်တောင်းဆိုမှုကို ဖြည့်ဆည်းလုပ်ဆောင်ရန်၊ ဝင်ငွေရရန် အခြား တိုင်းပြည်က တင်သွင်းလာတဲ့ မျိုးစေ့များ အသုံးပြုရမှာကို အငြင်းပွားဖွယ်ရာ မရှိပေမယ့် အဲဒီပြင်ပမျိုးစေ့ကြောင့် ဒေသမျိုးစေ့ ပျောက်ကွက်ခြင်းမျိုးကတော့ မဖြစ်သင့် မဖြစ်ထိုက်ပါလို့ တင်ပြအကြံပြုလိုပါတယ်။ သေချာတာကတော့ ပြင်ပမျိုးစေ့ကို နှစ်စဉ် ဝယ်ယူရတော့မှာ သေချာပါတယ်။ နိုင်ငံအဝှမ်း သွား စိုက်သူများအနေနဲ့ ပြင်ပသွားစေ့ ဝယ်ယူရတဲ့တန်ဖိုးကို တွက်ချက်ကြည့်ရှုရင် ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံက နှစ်စဉ် ဆုံးရှုံးနေရတဲ့ အမျိုးသားအဆင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ ဖြန့်တီးမှုကိုပါ တွေ့ရှိနိုင်မယ်လို့ ယူဆမိပါတယ်။ ယခုအချက်မှာတော့ စားသုံး သူများကလည်း ဒေသသီးနှံများကို မေးမြန်း ဝယ်ယူစားသုံးကြဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ဒေသမျိုးစေ့ကို ပြင်ပမျိုးစေ့ဈေးကွက် ဖန်တီးပြီး လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု မှ ကာကွယ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့ဟာ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် ပြောနေကြပေမယ့် တစ်ဖက်မှာကျတော့ စားသောက်ကုန်ထုတ်လုပ်မှုအပိုင်းမှာ စီမံခန့်ခွဲဖို့ အား နည်းနေကြသေးတယ်။ ထုတ်လုပ်သူ၊ လယ်သမား၊ ကုန်သည်ပွဲစားတွေအားလုံး ဟာ အချင်းချင်း ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေကြတာမို့ သူ့နေရာနဲ့သူ ပြောပိုင်ခွင့်၊ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိကြတယ်ဆိုတာကို သိရှိဖို့ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ- စပါးနဲ့ပတ်သက် ပြီး ပြောရင် ဒီစပါးမျိုးစေ့တွေကို လယ်သမားတွေက ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ စီမံခန့်ခွဲပိုင်

ခွင့် အပြည့်အဝရှိပါတယ်။ တကယ်လို့ ပြင်ပက မျိုးစေ့ကို မှီခိုမိမယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်ပြောခဲ့တဲ့ ထိုင်းနိုင်ငံက ဖြစ်ပျက်ခဲ့တဲ့အရာလေးကို ပြန်အမှတ်ရစေ ချင်ပါတယ်။ ဒီအရာက ကိုယ့်ရဲ့ပိုင်ဆိုင်မှုအရပ်ရပ်ကို ဆုံးရှုံးသွားစေနိုင်တာမို့ လက်ဝါးကြီးအုပ်တာတွေ မဝင်ရောက်လာနိုင်ဖို့ သတိရှိကြရပါမယ်။ ရန်သူဟာ ဟိုးအဝေးမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ (Enemy is not there, here) ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဟောဒီနေရာ နှလုံးသားမှာပါ။ ပိုလိုချင်တယ်၊ ပိုချင်တယ်၊ ပိုစားချင်တယ်၊ ပိုကြည့်ချင်တယ်၊ ပိုခံစားချင်တယ်၊ ပိုပိုင်ဆိုင်ချင်တယ်၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်တွေ ပိုရချင် တယ်၊ မျက်စိက ကောင်းတာတွေပဲ ကြည့်ချင်တယ်၊ နားကလည်း အကောင်း တကတ အကောင်းဆုံးအသံတွေပဲ နားသောတဆင်ချင်တယ်၊ နှာခေါင်းကလည်း သင်းပျံ့တဲ့မွှေးရနံ့ကိုသာ ရှူရှိုက်လိုတယ်၊ ဝင်ငွေတွေ အများကြီးရချင်တယ်၊ ဒါမှသာ အိမ်အကြီးကြီးဆောက်နိုင်မယ်၊ ငါ့သားသမီးကို ကောင်းကောင်းထား နိုင်မယ်၊ ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ အရှိန်အဝါအနေအထားကိုလည်း ထိန်းနိုင်လိမ့်မယ် စသဖြင့် အလိုဆန္ဒများစွာကို ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်ရင်တော့ ဒီလိုနဲ့ပဲ လက်ဝါး ကြီးအုပ်တဲ့သူတွေရဲ့ လိုချင်တပ်မက်မှုနဲ့ယှဉ်လာတဲ့ စားသုံးမှုဦးစားပေးလမ်း ကြောင်းထဲကို ရောက်သွားကြရတယ်။

ရွှေငွေရဖို့အတွက် တစ်ပါးသူဆီက ဈေးကွက်ဝင် ပြင်ပမျိုးစေ့ကို အသုံးပြုခဲ့ရလျှင်လည်း ရေရှည်ဆိုးကျိုးကောင်းကျိုးများကို တွက်ချက်ပြီး၊ တစ်ပါးသူအပေါ် လုံးဝဥသုတ် မမှီခိုရဖို့အတွက် ကိုယ့်ဒေသမျိုးစေ့ကို ထိန်းသိမ်း ထားရပါမယ်။ တောင်သူလယ်သမားတွေဟာ ကိုယ့်ရဲ့စီမံပိုင်ခွင့်ဖြစ်တဲ့ ဒေသ မျိုးစေ့ကို လက်ထဲ၊ နှလုံးသားထဲကနေ မလွှတ်လိုက်ဖို့ပါပဲ။

တစ်ချိန်ချိန်မှာ မျိုးရိုးဗီဇပြုပြင်ပြောင်းလဲထားတဲ့ မျိုးစေ့တွေ စိုက်မှ သာ အမျိုးသားကဏ္ဍအလိုက် လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်မယ်ဆိုရင် လည်း ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လူမှုယဉ်ကျေးမှုအဆောက်အဦတွေ၊ လူမှုစီးပွားရေး အဆောက်အဦတွေကို မထိခိုက်နိုင်တဲ့ အနေအထားတစ်ရပ်ဖြစ်မှသာ လက်ခံ

ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်သင့်ပါတယ်။ မျိုးစေ့အသစ်အဆန်းတစ်မျိုးကို လက်ခံ အသုံးပြုတော့မယ်ဆိုရင် စီးပွားရေးအမြင်တစ်ခုဖြင့်သာ တွက်ချက်သုံးသပ်ရန် မဟုတ်ဘဲ၊ ဒေသခံများရဲ့ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ကို ဖြစ်တည်စေမယ့် ဆီလျော်နည်း ပညာ ဖြစ်/မဖြစ်၊ ဒေသတွင်း စီးပွားရေးစနစ်များ၊ ဈေးကွက်များကို ထိခိုက်နိုင်မှု ရှိ/မရှိ၊ ဒေသခံတို့၏ ရိုးရာဓလေ့များ၊ ယဉ်ကျေးမှုများ၊ လူမှုဆက်ဆံရေး၊ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုများအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိ/မရှိနှင့် ဒေသခံအဖွဲ့ အစည်းများအပေါ် သက်ရောက်မှုများ စသည်တို့ကို လေ့လာပြီး၊ ကောင်းကျိုး ဆိုးပြစ်များကို သုံးသပ်ပြီးမှသာ ဆုံးဖြတ်သင့်ပါသည်။ အန္တိယနိုင်ငံ ဘီတီဝါဂွမ်း မျိုးစေ့နှင့်ပတ်သက်ပြီး လယ်သမားများအပေါ် သက်ရောက်မှုမျိုး မဖြစ်စေသင့် ပါ။

ကျွန်တော်တို့ လုပ်နိုင်သမျှ ခွန်အားများနဲ့ လက်လှမ်းတမီ လုပ် ဆောင်ခြင်းကို ဘယ်လိုစတင်လုပ်ဆောင်သင့်ပါသလဲ။

လူတစ်ဦးချင်းအဆင့်၊ မိသားစုအဆင့်၊ ကျေးရွာရပ်ကွက်အဆင့်၊ မြို့ နယ်အဆင့်၊ တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင် ရာအဆင့်တို့မှာ (Individual Level, Family Level, Community Level, Township Level, Division Level, National Level, International Level) လုပ်ဆောင်ကြိုးပမ်းသင့်ပါတယ်။ တစ်ကိုယ်ရည်အဆင့်ကနေ ဟိုးနိုင်ငံတကာ အဆင့်အထိ လုပ်ကိုင်ကြိုးစားကြတဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်တို့ကရော ဘယ်အပိုင်း ကနေ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပြီး ထိန်းသိမ်းမလဲ၊ စိုက်ပျိုးမလဲ။ နိုင်ငံတော်ကလည်း ဒေသမျိုးစေ့နဲ့ပတ်သက်ပြီး ထိန်းသိမ်းပေးမယ့် မူဝါဒတွေ ပေါ်လစီတွေ မည်သို့ မည်ပုံ ချမှတ်လုပ်ဆောင်မှာလဲ။ မီဒီယာတွေက မည်သို့မည်ပုံ ပါဝင်လုပ်ဆောင် မှာလဲ။ အခြား လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများကကော ဘယ်နည်းဘယ်ပုံ ပါဝင်ကြ မှာလဲ။ ဆရာကြီးဇော်ကျော်ရဲ့ **“သူက အစ၊ ငါက အားလုံး၊ ကိစ္စများမြောင်း၊ ဉာဏ် များမြောင်နှင့် စွမ်းဆောင်ကြလေ၊ ဆောင်ကြလေလော့”** ဆိုတဲ့ ကဗျာလေးကိုပဲ

အမှတ်ရမိပါတယ်။ ရှိသေးတဲ့ ဒေသမျိုးစေ့တွေကို ထိန်းသိမ်းဖို့ တကယ်ကို ဦးနှောက်နဲ့ နှလုံးသားနှင့်ပါ စဉ်းစားလုပ်ဆောင်ကြရပါတော့မယ်။ စီးပွားရေး တွက်ခြေအရကြည့်ရင် ကျွန်တော်တို့ဟာ စပ်မျိုးတို့၊ မျိုးရိုးဗီဇပြုပြင်ထားသော မျိုးစေ့ (GMO) တို့ကို သုံးမယ်ဆိုရင် တစ်နှစ်တစ်ခါ သို့မဟုတ် နှစ်နှစ်တစ်ခါ ပြန်ဝယ်ယူရပါမယ်။ အမြဲတမ်း ပြန်လည်ဝယ်ယူရမယ့် စရိတ်တွေ၊ သူတို့ အတွက် လိုအပ်တဲ့ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးတွေ ထပ်ဝယ်ရရင် ပိုပြီးတော့ အကုန်အကျများမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှာ ကျွန်တော်လုပ်တုန်းက၊ ကျွန်တော်ဟာ ချင်း ပြည်နယ်မှာ ‘ရွှေဝါ-၂’ ဆိုတဲ့ (ပြောင်းဖူးတစ်မျိုး) အထွက်တိုးမျိုးကို စိုက်လိုက် ရင် ကောင်းမှာပဲလို့ စိတ်ထဲမှာ ဖြစ်မိတယ်။ ဒါနဲ့ပဲ မိသားစုတစ်စုကို စိုက်ကြည့် ဖို့ ပြောဖြစ်တယ်။ ဒီတောင်ယာကလည်း ပထမတောင်ယာမဟုတ်ဘဲ၊ ဒုတိယ နှစ် တောင်ယာဖြစ်နေတော့ မြေဆီနည်းနည်း ခန်းသွားပြီလေ။ ဒါကို ကျွန်တော် ကလည်း မသိဘူး။ သူ့ဟာသူ စိုက်မယ်ဆိုရင် ဒီပြောင်းဖူးဟာ (၁၂) ပုံးနဲ့ (၂၄) ပုံးကြား ထွက်တယ်။ ဒါပေမယ့် ကျွန်တော့်ပြောင်းဖူးပင်ဟာ ပုပုလေးသာ ထွက်လာတယ်။ တစ်ပင်စီမှာ နှစ်ဖူးလောက် ထွက်လာတော့ ဟုတ်မလိုလိုပါပဲ။ ဒါပေမယ့် ခါး၊ ရင်ဘတ်လောက်နဲ့ အပင်လှိုလှိုလေးတွေပဲ ထွက်လာပါလေ ရော။ နောက်မှ ပြန်သိရတာက ဒီလိုစပ်မျိုး (Hybrid) လုပ်ပြီဆိုရင် ဓာတ်မြေ ဩဇာကို သေချာပေးရတယ်ဆိုပဲ။ တောင်ယာဟောင်းဆိုတာလည်း မသိခဲ့တာ မို့ တစ်ပုံးတောင် မထွက်ပါဘူး။ ဒါနဲ့ နောက်ဆုံး ကျွန်တော် လျော်လိုက်ရတယ်။ ကံကောင်းလို့သာပေါ့။ ကျွန်တော်က တစ်အိမ်ကိုသာ စမ်းစိုက်ခိုင်းခဲ့မိတာ။ မတော်လို့များ။ ဆယ်ရွာလောက်ကို စိုက်ဖို့ အကြံပေးခဲ့ရင် ထွက်ပြေးရမယ့် ကိန်းပါပဲ။ ဒါက မစမ်းသပ်ထိုက်တဲ့ မိသားစုရဲ့ စိုက်ပျိုးရေးတစ်ရာသီပါ။ ဖွံ့ဖြိုး ရေးလုပ်သားတွေဟာ စိုက်ပျိုးရေးသမားတွေရဲ့ လယ်ယာမြေမှာ သွားမစမ်းသပ် သင့်ပါဘူး။ လုပ်ချင်တယ်ဆိုရင်လည်း ကိုယ့်ကွင်းနဲ့ ကိုယ့်မြေမှာသာ စမ်းသပ်ဖို့

ပဲဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့အကြောင်း တစ်ဖက်က ကျွန်တော်သင်ခန်းစာရလိုက်သလို၊ တစ်ဖက်မှာလည်း အပြစ်ရှိသလို ခုထိ ခံစားနေရတုန်းပါပဲ။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့အရာတွေ ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲဖို့ စဉ်းစားပြီဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဒေသမျိုးစေတုဟာ ဘယ်လောက် အရေးကြီးတယ်ဆိုတာ ပထမအချက်အနေနဲ့ တင်ပြလိုခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

၂။ ဒေသတွင်း ပေါက်ရောက်သော သဘာဝသစ်ပင်တွေကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပါ။

ကျွန်တော်တို့ဟာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ဆက်နွယ်နေတဲ့ လူသားတွေဖြစ်တဲ့အတွက် ဒေသမျိုးစေအပြင် ဒေသသစ်ပင်မျိုးစိတ်တွေကိုလည်း ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ဖို့ အင်မတန်အရေးကြီးပါတယ်။ သစ်ပင်ရှားတဲ့အတွက် ရေပါ ရှားပါးလာပါတယ်။ (၁၉၉၈) ခုနှစ်၊ ချင်းပြည်နယ်၊ ထန်တလန်မှာ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ (Workshop) လေး လုပ်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ သစ်တောပြုန်းတီးရခြင်းဟာ တောမီးနဲ့ အပျော်ရွှင်မီးတွေ၊ တောလိုက်တာတွေ၊ တောင်ယာခုတ်တာတွေကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ တောင်ယာခုတ်ရင် အကြမ်းအားဖြင့် သစ်ပင်အကြီး (၃၇) ပင်မှ (၄၀) ကြား၊ သစ်ပင်အလတ် (၃၀) မှ (၃၅) ပင်ကြား၊ အပင်ငယ် (၂၄၀) မှ (၂၅၀) အကြား ပျက်စီးဆုံးရှုံးရပါတယ်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာနဲ့ ဆောက်လုပ်ရေးအတွက် အလွန်အကျွံသစ်ပင်ခုတ်တာတွေလည်း ပါဝင်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် သစ်ခွပန်းကောက်ချင်လို့ သစ်ပင်တွေကိုလည်း ခုတ်တတ်ကြတယ်။ ပြီးတော့ အဲဒီတုန်းက နွားချေးထိုးပိုးကောင် အဖို့ အမကို ဂျပန်နိုင်ငံက ငွေနှစ်သိန်းမှ လေးသိန်းအထိ ဈေးပေးပြီး ဝယ်ကြတယ်လေ။ ဘာအတွက် သူတို့တွေက ဒါကိုဝယ်ကြမှန်းတော့ ကျွန်တော်လည်း မသိပါဘူး။ အဲဒီ ဗအံ (နွားချေးထိုး ပိုးကောင်) တွေဟာ ရှေးဟောင်းကမ္ဘာဦး

သစ်ပင်ကြီးတွေမှာသာ နေကြတာမို့ လူတွေဟာ ဒီအကောင်ကို ရဖို့အတွက် သစ်ပင်ကြီးတွေကိုပါ ခုတ်လှဲလာကြတယ်။ ဒီအချက်တွေကြောင့် သစ်တောတွေ ပြုန်းတီးလာပါတော့တယ်။

ဒီလို သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းကို ဘယ်လိုကိုင်တွယ်ရမလဲဆိုတော့ လက်ရှိသစ်တောကို ထိန်းသိမ်းရမှာဖြစ်ပါတယ်။ နောက်တစ်ခုက ပြန်လည်ပြီး စိုက်ပျိုးရပါမယ်။ နောက်တစ်ခုက လူထုတစ်ဦးချင်းမှ မြို့နယ်ခရိုင်အဆင့် အတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြတဲ့ လူထုအားလုံးကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အရေးကြီးပုံ၊ သစ်ပင်သစ်တောအရေးကြီးပုံတွေ ပြောကြားဝေငှပေးဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ မိဒီယာကနေလည်း ပြောဖို့ဆိုဖို့အခွင့်တွေ ရှိနေပါပြီ။ ဒါမှသာ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံဟာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ရေရှည်ထိန်းသိမ်းရာရောက်သလို ပြောင်းလဲလာတဲ့ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုကိုလည်း ခုခံနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ အပင်စိုက်ကြပါဆိုတာနဲ့ ရမ်းသန်းစိုက်ဖို့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဆင်ခြင်တုံတရား၊ နည်းပညာ၊ ရေရှည်ထိန်းသိမ်းနိုင်မှု၊ လူထုက သဘောတူတဲ့လုပ်ငန်း၊ ဒါတွေနဲ့ ချိန်ထိုးပြီး တော့မှသာ စိုက်ကြပျိုးကြဖို့ဖြစ်ပါတယ်။ ရှိရင်းစွဲ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ပိုမိုအားကောင်းစေတဲ့ ကောင်းမွန်စေတဲ့ သစ်ပင်မျိုးကိုသာ စိုက်ပျိုးကြဖို့ ပြောလိုပါတယ်။ GMO, Hybrid လို့ခေါ်တဲ့ မျိုးရိုးဗီဇ ပြုပြင်ပြောင်းလဲတာတွေ၊ စပ်မျိုးတွေဟာ လုံးဝမကောင်းဘူးလို့ ပြောလိုတာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ လိုအပ်လာခဲ့လျှင် ဆင်ခြင်သုံးစွဲနိုင်ရန် တင်ပြနေခြင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။

လူမှုရေးပတ်ဝန်းကျင်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တို့နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ပြောလိုတာက ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အလိုဆန္ဒတွေကို လျှော့ချ (Slow down) ဖို့တော့ လိုပါတယ်။ လိုအပ်တွေ၊ လိုချင်တပ်မက်မှုတွေကို လျှော့ပါမှ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကြီးက ရှင်သန်နိုင်မှာပါ။ ဒါဆို ကျွန်တော်တို့ ဘာလုပ်ကြရမလဲ။ ကျေးလက် မြို့ပြမှာနေတဲ့ လူကြီးလူငယ်တွေအားလုံး သစ်ပင်စိုက်ကြရပါမယ်။ စိုက်တဲ့နေရာမှာလည်း ဒေသမှာရှိတဲ့ ဒေသမျိုးရင်း မျိုးစေ့တွေကို သေသေချာချာ

စိုက်ကြပါ။ ပြီးလျှင် ရပ်ကွက်ကို အခြေခံတဲ့ မျိုးစေ့တိုက်လေးလို ကိုယ့်ဆီက မျိုးစေ့လေးတွေကို အိမ်နီးနားချင်းတွေကို ဝေမျှကြဖို့ လိုပါတယ်။ သိပ်ကို ခဲယဉ်း တဲ့အရာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ လက်လှမ်းတမီ ဆောင်ရွက်ပြီး ဝေမျှစေချင်ပါတယ်။ ပလတ်စတစ်၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲတာ၊ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းတွေ အကြောင်း ကျွန်တော် မမေးချင်ပါဘူး။ ကျွန်တော်မေးချင်တာက မိတ်ဆွေ၊ ဒီနှစ် သစ်ပင်ဘယ်နှစ်ပင် စိုက်ပြီးပြီလဲ။ ဒီနှစ် မျိုးစေ့ဘယ်နှစ်စေ့၊ ဘယ်နှစ်မျိုး လောက်ကို မိတ်ဆွေတွေဆီ ဝေမျှပြီးခဲ့ပြီလဲလို့သာ မေးချင်ပါတယ်။ ပြောလည်း ပြောပါ။ ပြီးတော့ ဒေသနဲ့ကိုက်ညီတဲ့ မျိုးစေ့တွေကို ထိန်းသိမ်းပါ။ မျှဝေပါ။ ဒေသမျိုးရင်းသစ်ပင်တွေကိုလည်း စိုက်ပါ။

ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရမယ့်အပိုင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်ပြော ချင်သေးတာက ဖြစ်နိုင်သလောက် စက္ကူချွေတာပါ။ တစ်ဖက်လွတ် စက္ကူတွေ ကို နှစ်ဖက်လုံး သုံးပါ။ ကော်ပီ မိတ္တူ သွားကူးရင် တစ်ဖက်လွတ်နဲ့ ကူးပေး လို့ မြတ်တယ်လို့ မထင်စေချင်ပါဘူး။ ကမ္ဘာနဲ့ချီပြီး ရှုံးပါတယ်။ စာရွက်များ များ သုံးလေလေ၊ ကော်ပီကူးလေလေ သစ်ပင်၊ ပါးပင်တွေ ပြုန်းတီးလေလေ ဖြစ်ပါတယ်။ ရုံးလုပ်ငန်း လုပ်ရင်း စက္ကူအမြောက်အမြား သုံးစွဲခြင်းဟာ လည်း ရုံးခန်းထဲမှာ နေရင်းနဲ့ မထင်မှတ်ဘဲ သစ်ပင်ခုတ်နေတာနဲ့ တူပါတယ်။ တော

ရုံးလုပ်ငန်း လုပ်ရင်း
စက္ကူအမြောက်အမြား
သုံးစွဲခြင်းဟာလည်း
ရုံးခန်းထဲမှာ နေရင်းနဲ့
မထင်မှတ်ဘဲ
သစ်ပင်ခုတ်နေတာနဲ့ တူပါတယ်။ . .

ထဲတောင်ထဲ ရောက်သွားရင်
လည်း သစ်ပင်တွေကို ချစ်ပါ။
သနားပါ။ သစ်ပင်တွေကို စောင့်
ရှောက်ပါလို့ တိုက်တွန်းချင်ပါ
တယ်။ လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်တာ
လေးလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ကျေး
လက်နေ လူထုအတွင်း (Com-
munity) ထဲမှာလည်း ဟိုဘက်

ရွာနဲ့ ဒီဘက်ရွာတွေ စုပေါင်းပြီး မျိုးစေ့ဝေကြ၊ စိုက်ပျိုးကြပါ။ မိမိတို့ရဲ့ ဒေသ မျိုးစေ့ကို မိမိတို့ရဲ့နည်းစနစ်နဲ့ ရွေးချယ်ပြီး၊ သေချာထိန်းသိမ်းဖို့ အလွန်ပဲ အရေးကြီးလှပါတယ်။

နောက်တစ်ခုက မိဒီယာပါ။ တစ်ယောက်ချင်းစီ လိုက်ပြောနေရင် မော့မှာပဲ။ အားလုံးဆီကို ရောက်ဖို့၊ လူထုအားလုံးဆီကို ရောက်ရှိဖို့၊ လူထုအား လုံး သိဖို့ နားလည်ဖို့၊ လူထုအားလုံး လိုက်နာ လက်ခံဆောင်ရွက်ဖို့က မိဒီယာ တွေမှသာ တတ်နိုင်တာပါ။ ကိုယ့်နိုင်ငံ၊ ကိုယ့်ရေမြေ၊ ကိုယ့်လူမျိုးတွေ ကောင်း စားဖို့က ကျွန်တော်တို့တစ်မျိုးသားလုံးရဲ့တာဝန်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ပြီးတော့ မြန်မာနိုင်ငံမှာရှိတဲ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်ကြီးတွေအနေနဲ့ လည်း လုပ်ငန်းတစ်ခု တည်ဆောက်လုပ်ကိုင်တော့မယ်ဆိုရင် ရေရှည်တည်တံ့ ဖို့ ကိစ္စမှာ (၁) နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲဖို့ (၂) ငွေကြေး ဆိုင်ရာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲဖို့ (၃) လူမှုရေးဆိုင်ရာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုနဲ့ စနစ်တွေ၊ ပေါ်လစီတွေ၊ မူဘောင်တွေ ခိုင်မြဲဖို့ (၄) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင် ရာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲဖို့ (၅) အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲဖို့ တွေ လိုအပ်ပါတယ်။ အရေးအကြီးဆုံးတစ်ခုကတော့ နိုင်ငံတော်က ချမှတ် တဲ့ အမျိုးသားစီမံကိန်းကြီးများနဲ့ ဆက်နွယ်မှုရှိဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ အဓိက အချက်ကတော့ ပုဂ္ဂလိက၊ နိုင်ငံတော်၊ လူထုအားလုံး ပါဝင်ဆက်နွယ်မှုမရှိဘဲ ဘယ်လိုလုပ်ငန်းမျိုးမှ ရေရှည်မခံနိုင်ဘူးဆိုတဲ့ အဆိုပြုချက်ပါပဲ။

အဖွဲ့အစည်းတွေ တည်ဆောက်ရာမှာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲဖို့ကလည်း အချက်တစ်ခုအနေနဲ့ ပါဝင်ပါတယ်။ လူသား တွေကို အကျိုးပြုတဲ့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွေကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေတဲ့ စီးပွား ရေးမူဝါဒမျိုးတွေ ချမှတ်ပြီး ဆောင်ရွက်ဖို့ တကယ်ကို လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါဟာ သိပ်ကိုအရေးကြီးတယ်။

ဒေသမျိုးစေ့နဲ့ပတ်သက်ပြီး အချို့က ပြိုင်ပွဲတွေ လုပ်ကြတယ်။ ဒီလို

အစိမ်းရောင် မှတ်စု ■

သက်ဆိုင်ရာမှာ လုပ်ဆောင်နေကြတဲ့သူတွေက ပိုမိုအားစိုက်ထုတ်ပြီး လုပ်ဆောင်ကြဖို့နဲ့ ဖြစ်နိုင်ရင် နိုင်ငံတော်ရဲ့သစ်တောဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေးဌာနများနဲ့ပါ ပူးပေါင်းလက်တွဲ လုပ်ဆောင်ကြမယ်ဆိုရင် အကောင်းဆုံးနဲ့ အထိရောက်ဆုံးပါပဲ။ ရေရှည်မှာ ကျွန်တော်တို့အားလုံး ပူးပေါင်းပြီး ဒီလိုဒေသမျိုးစေ့တွေနဲ့ ဒေသသစ်ပင်မျိုးစိတ်တွေကို စိတ်တူကိုယ်တူ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မယ့် အဖွဲ့အစည်းလေးတွေ တည်ဆောက်ကြမယ်။ အမြင်ချင်း အတွေ့အကြုံချင်း ဖလှယ်ကြမယ်ဆိုရင်တော့ သေးငယ်လှတဲ့ ဒေသမျိုးစေ့ငယ်လေးများနှင့် ဒေသရင်းသစ်ပင်မျိုးစိတ်များကို ထိန်းသိမ်းခြင်းမှတစ်ဆင့် ရေရှည်ကောင်းမွန်ရှင်သန်မယ့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှစ်ရပ်လုံးကို မလွဲမသွေ ထိန်းသိမ်းနိုင်မှာဖြစ်ပါကြောင်း အဆုံးသတ်တင်ပြလိုက်ရပါတယ်။ □

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- Crop and forest biotechnology for the future, Royal Swedish Academy of Agriculture and Forestry
- Food Technology, January 2000, Vol: 54, No. 1
- Shing Mawng Kee's Development Notes.

မာယူ ရရှိနိုင်သည့် စာအုပ်များ

ဘဝကိုထွေးပွေ့ပေးမည့်ပညာ	ကလောင်စုံ
မာယာများနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေး	နီးကို
ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ရာဇဝင်	မောင်ဒေး
အများနှင့်အတူ အများအတွက်အလုပ်လုပ်ကြသူများ အစိမ်းရောင်မှတ်စု	
ဂေဟကျေးရွာနှင့် ပျော်ရွှင်ခြင်းနိုင်ငံစာစုများ	ကလောင်စုံ
ပညာရှာသည်မှာပျော်စရာ	ကလောင်စုံ
ရွေးမူမပျက် ခေတ်သစ်လူ့ဘောင်	ကလောင်စုံ
ဘဝကိုထုဆစ်မည့်ပညာ	ကလောင်စုံ

ဆက်သွယ်ရန်လိပ်စာ

အမှတ် (၇၀၄)၊ အရှေ့ဘက်ကောင်းလမ်း၊
 ရွာမအရှေ့ရပ်ကွက်၊ အင်းစိန်မြို့နယ်၊ ရန်ကင်းမြို့။
 ၀၉- ၇၃၀- ၄၁၆၀၁
 alinein1998@gmail.com, greenmemo9@gmail.com